

2025

**Raport o stanie sektora
małych i średnich
przedsiębiorstw w Polsce**

Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce (2025)

Redakcja:

Anna Skowrońska

Anna Tarnawa

Autorzy Raportu:

Robert Zakrzewski – rozdziały: 1, 4

Anna Tarnawa – rozdział 1

Joanna Orłowska – rozdział 1

Melania Nieć – rozdziały: 1, 2, 3

Anna Skowrońska – rozdział 1

Paweł Chaber – rozdział 5

Paulina Zadura – rozdział 6

ISBN 978-83-7633-541-4

Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Warszawa 2025

Spis treści

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – kluczowe wskaźniki	4
Polska	4
Polska – Unia Europejska (UE-27).....	8
Rozdział 1. Obraz statystyczny przedsiębiorstw w Polsce	11
1.1. Stan przedsiębiorstw w Polsce	11
1.2. Udział MSP w wytwarzaniu PKB	17
1.3. Tworzenie miejsc pracy	18
1.4. Inwestycje przedsiębiorstw	23
1.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw	26
1.6. Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw	28
Rozdział 2. Ranking małej i średniej przedsiębiorczości w układzie wojewódzkim. Wskaźnik syntetyczny.....	33
Rozdział 3. Działalność badawczo-rozwojowa firm i ochrona własności przemysłowej	40
Rozdział 4. Statystyczny obraz polskich mikroprzedsiębiorstw	42
Rozdział 5. Wykorzystanie ICT w polskich przedsiębiorstwach	53
Rozdział 6. Prośrodowiskowa aktywność przedsiębiorstw w Polsce	61
6.1. Polska na tle UE	62
6.2. Efektywność gospodarowania zasobami i działalność prośrodowiskowa przedsiębiorstw sektora MSP	63

Szanowni Państwo,

od blisko 30 lat monitorujemy stan polskiej gospodarki, a w szczególności sytuację w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach (MSP), do których przede wszystkim kierowana jest oferta Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Trafność osądu i decyzji zależy w dużej mierze od rzetelności posiadanych informacji. Dla nas ich źródłem jest Główny Urząd Statystyczny. Przygotowując Raporty korzystamy zarówno z danych ogólnodostępnych, jak i zakupionych od GUS na potrzeby kolejnych edycji, zapewniając tym samym również porównywalność danych w czasie.

Zebranie i analiza danych odnośnie do tego, co dzieje się w polskich firmach wymaga czasu, dlatego nasze Raporty o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, choć prezentują najnowsze dostępne wyniki, są opisem po części historycznym. Większość informacji przedstawionych w niniejszej edycji dotyczy roku 2023, w którym gospodarka, nie tylko krajowa, otarła się o stagnację. Dodatkowym obciążeniem dla przedsiębiorców działających w Unii Europejskiej były i są m.in. regulacje mające przeciwdziałać kryzysowi klimatycznemu. Efekt: według skorygowanego szacunku PKB Polski w 2023 r. wzrost realnie tylko o 0,1% r/r. Było to tym boleśniesz, że rok wcześniej zwiększył się o 5,3%, a w 2021 r. – o 6,9%. Należy być jednak dobrej myśli. Już w końcówce 2023 r. dało się zauważyć pewne symptomy odbicia w gospodarce. W 2024 r., według wstępnego szacunku, PKB urósł o 2,9%, a jego wartość sięgnęła 3641,2 mld zł wobec 3410,1 mld zł rok wcześniej¹. Prognozowany wzrost PKB na 2025 r. to co najmniej 3,5%².

Obecna sytuacja na rynkach światowych i europejskich nie należy do łatwych. Imperialistyczne ambicje Rosji, ekspansja gospodarcza Chin, czy decyzje prezydenta USA ws. ceł przyczyniły się do wzrostu napięć i niepewności, ale też w pełni unaocznili podstawowy problem europejskiej gospodarki – brak konkurencyjności. Bruksela zaczęła podejmować działania mające temu zaradzić, zwiększyć unijną innowacyjność i niezależność, a to szansa także dla polskiej gospodarki i krajowych MSP, tym bardziej, że do Polski płyną środki z KPO, dając impuls do dalszego rozwoju i budowania odporności.

Zapraszamy do lektury Raportu, mając nadzieję, że zebrany w nim materiał spełni oczekiwania Czytelników.

Katarzyna Duber-Stachurska
Prezes
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

¹ <https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/obwieszczenie-w-sprawie-pierwszego-szacunku-wartosci-produktu-krajowego-brutto-w-2024-r-,280,12.html>, 13.05.2025.

² Prognoza NBP 3,7% <https://nbp.pl/projekcja-inflacji-i-pkb-marzec-2025/>; EY – 3,5% za pap.pl, 27.05.2025.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – kluczowe wskaźniki

Polska³

Wskaźnik	Liczba i struktura przedsiębiorstw
Liczba przedsiębiorstw niefinansowych	2 307 117 – ogółem (spadek 0 1,8%) 2 240 130 – mikro 48 747 – małe 14 398 – średnie 3 842 – duże
Struktura wg liczby pracujących	99,8% – MSP (bz. r/r) 97,1% – mikro 2,1% – małe 0,6% – średnie 0,2% – duże
Struktura branżowa	56,2% – działalność usługowa 19,4% – działalność handlowa 15,2% – działalność budowlana 9,2% – działalność przemysłowa
Struktura wg formy prawnej	86,9% – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (99,0% z nich to mikroprzedsiębiorstwa) 13,1% – osoby prawne i jednostki niemające tej osobowości
Wskaźnik	Udział w PKB*
Udział przedsiębiorstw w PKB (dane za 2022 r.)	74,1% – udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB (wzrost o 6,2 p.p. r/r) 47% – udział MSP w tworzeniu PKB (wzrost o 1,7 p.p. r/r) 27,9% – mikro (spadek o 0,3 p.p. r/r) 8,3% – małe (wzrost o 0,2 p.p. r/r) 10,4% – średnie (wzrost o 1,4 p.p. r/r) 27,5% – duże (spadek o 4,9 p.p. r/r)

³ Powyższe dane, o ile nie zaznaczono inaczej, dotyczą 2023 r. i przygotowano je na podstawie publikacji:

- Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r., GUS, 2024 i wydań poprzednich;
- Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r., GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Dane oznaczone gwiazdką (*) zostały opracowane przez GUS na zlecenie PARP, na potrzeby niniejszego Raportu.

Wskaźnik	Rynek pracy
Pracujący	10,27 mln – liczba pracujących w przedsiębiorstwach (spadek o 0,3% r/r) 6,90 mln – liczba pracujących w MSP 4,33 mln – mikro (spadek o 1,0% r/r) 1,03 mln – małe (wzrost o 0,3% r/r) 1,54 mln – średnie (wzrost o 0,3% r/r) 3,36 mln – duże (wzrost o 0,3% r/r) 4,4 – przeciętna liczba pracujących na 1 podmiot (bz. r/r)
Zatrudnieni	7,1 mln – liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach (spadek o 6,07 tys. r/r) 55,0% – udział sektora MSP w strukturze przeciętnego zatrudnienia (spadek o 0,5 p.p. r/r) 3,1 – przeciętna liczba zatrudnionych na 1 podmiot (3,0 w 2022 r.)
Wynagrodzenia	7610 zł – miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw (wzrost o 13,1% r/r)
Wskaźnik	Wyniki finansowe
Przychody, produkcja i wartość dodana	8 176,2 mld – przychody ogółem przedsiębiorstw (wzrost o 3,3% r/r) 6 127,2 mld zł – produkcja (wzrost o 4,6%) 2 036,5 mld zł – wartość dodana (wzrost o 6,5%) Dla przeciętnej firmy: Przychody – 3,54 mln (wzrost o 5,2% r/r) Produkcja – 2,66 mln (wzrost o 6,8% r/r) Wartość dodana – 0,88 mln (wzrost o 8,6% r/r)
Wskaźnik	Inwestycje
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	322,3 mld zł – nakłady przedsiębiorstw ogółem (wzrost o 9,4% r/r), w tym: 294,7 mld zł – nakłady inwestycyjne 27,6 mld zł – zakup używanych środków trwałych 131,9 mld zł – nakłady MSP (wzrost o 7,8% r/r) Nakłady na jedno przedsiębiorstwo: 139,7 tys. zł – ogółem (wzrost o 11% r/r) 57,3 tys. zł – MSP (wzrost o 10%) 21,2 tys. zł – mikro (wzrost o 8%) 553,6 tys. zł – małe (spadek o 9%) 4 mln zł – średnie (wzrost o 18%) 49,5 mln zł – duże (wzrost o 10%)

Źródła finansowania przedsiębiorstw (bez mikrofirm*, dane za 2022 r.)	70,2% – środki własne 3,6% – środki budżetowe 10,3% – kredyty i pożyczki krajowe 5,0% – leasing finansowy 6,3% – środki bezpośrednio z zagranicy (razem) 0,3% – środki bezpośrednio z zagranicy – kredyty bankowe 2,0% – inne źródła (razem) 2,7% – nakłady niesfinansowane
Wskaźnik	Eksport/Import
Eksport	2,0 bln zł – eksport wyrobów i usług (spadek o 1,6% r/r) 1,61 bln zł – eksport wyrobów (bz. r/r) 397,5 mld zł – eksport usług (spadek o 6,6% r/r) 112,1 tys. – liczba eksporterów wyrobów (spadek o 2,0% r/r) 18,5 tys. – liczba eksporterów usług (spadek o 7,0% r/r) 4,9% – odsetek eksporterów wyrobów (wzrost o 0,01 p.p. r/r) 0,8% – odsetek eksporterów usług (spadek o 0,05 p.p. r/r)
Import	1,79 bln zł – import wyrobów i usług (spadek o 7,0% r/r) 1,53 bln zł – import wyrobów (spadek o 8,2% r/r) 256,7 mld zł – import usług (spadek o 0,8% r/r) 239,4 tys. – liczba importerów wyrobów (wzrost o 12,0%) 26,8 tys. – liczba importerów usług (spadek o 10,0%) 10,4% – odsetek importerów wyrobów (wzrost o 1,3 p.p. r/r) 1,16% – odsetek importerów usług (spadek o 0,1 p.p. r/r)
Wskaźnik	Działalność B+R
Podmioty zaangażowane w działalność B+R	7549 – ogółem (wzrost o 1,6% r/r) , w tym 6957 – przedsiębiorstwa (wzrost o 2% r/r)
Nakłady na działalność badawczo-rozwojową	53,1 mld zł – ogółem (GERD) (wzrost o 18,8% r/r), w tym: 34,3 mld zł – sektor przedsiębiorstw (BERD) (wzrost o 16,4% r/r) 17,8 mld zł – sektor szkolnictwa wyższego (wzrost o 24,2% r/r) 962,0 mln zł – sektor rządowy (GOVERD) (wzrost o 11,4% r/r) 113,8 mln zł sektor prywatnych inwestycji niekomercyjnych (PNPERD) (wzrost o 31,1% r/r)

Nakłady na B+R w relacji do PKB	1,56% – ogółem (wzrost o 0,11 p.p. r/r) 1,01% – w przedsiębiorstwach (wzrost o 0,6 p.p. r/r)
Wskaźnik	ICT
Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu według klas wielkości (<i>dane za 2024 r.</i>)	98,7% – ogółem (bz. r/r) 98,5% – małe (bz. r/r) 99,7% – średnie (wzrost o 0,1 p.p. r/r) 100% – duże (wzrost o 0,1 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa posiadające własną stronę internetową	67,3% – ogółem 62,4% – małe 87,4% – średnie 93,4% – duże
Przedsiębiorstwa wykorzystujące media społecznościowe	47,6% – ogółem 43,7% – małe 60,7% – średnie 81,1% – duże
Przedsiębiorstwa korzystające z płatnych usług w chmurze obliczeniowej	55,7% – ogółem 51,0% – małe 73,2% – średnie 88,4% – duże
Przedsiębiorstwa wykorzystujące technologie AI (<i>dane za 2024 r.</i>)	5,9% – ogółem (wzrost o 2,2 p.p. r/r) 4,0% – małe (wzrost o 1,8 p.p. r/r) 10,4% – średnie (wzrost o 3,9 p.p. r/r) 33,0% – duże (wzrost o 8,6 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	17,8% – ogółem (spadek o 0,2 p.p. r/r) 15,9% – małe (spadek o 0,4 p.p. r/r) 22,3% – średnie (wzrost o 1,0 p.p. r/r) 42,7% – duże (spadek o 0,8 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wykorzystujące otwarte dane publiczne	19,5% – ogółem (wzrost o 4,9 p.p. r/r) 16,4% – małe (wzrost o 5,1 p.p. r/r) 28,9% – średnie (wzrost o 5,7 p.p. r/r) 53,7% – duże (wzrost o 2,2 p.p. r/r)

Polska – Unia Europejska (UE-27)

Liczba i struktura przedsiębiorstw	Polska	UE-27
Liczba przedsiębiorstw	2 746 389 (100,0%)	32 721 956⁴ (100,0%)
mikro	2 633 384 (95,9%)	30 836 373 (94,2%)
małe	93 737 (3,4%)	1 586 813 (4,8%)
średnie	15 713 (0,6%)	245 710 (0,8%)
duże	3 555 (0,1%)	53 061 (0,2%)
<i>(dane za 2023r.)</i>		
Liczba pracujących w przedsiębiorstwach	11 564 784 (100%)	163 028 749 (100%)
mikro	4 292 360 (37,1%)	49 849 600 (30,6%)
małe	1 823 842 (15,8%)	30 266 288 (18,6%)
średnie	1 605 549 (13,9%)	24 474 412 (15,0%)
duże	3 843 033 (33,2%)	58 438 449 (35,8%)
Liczba pracujących na 1 firmę	4	5
<i>(dane za 2023 r.)</i>		
Wartość dodana, obroty, B+R i innowacje	Polska	UE-27
Wartość dodana ogółem, mld EUR	426,4	9 052,7
mikro	22,2%	20,1%
małe	14,3%	16,6%
średnie	16,0%	16,9%
duże	47,5%	46,4%
Wartość dodana na 1 firmę, tys. EUR	155,3	276,7
<i>(dane za 2024 r.)</i>		
Obroty netto ogółem, mln EUR	1 874 417,2	38 289 617,4
na 1 firmę, tys. EUR	682,5	1 170,2⁵
<i>(dane za 2023 r.)</i>		
BERD nakłady przedsiębiorstw na B+R, mln EUR	7 549,2	257 076,8
% PKB	1,00	1,49⁶
na mieszkańca, EUR	205,4	574,2⁷
<i>(dane za 2023 r.)</i>		

⁴ Polska jest 5-ta w UE z najwyższą liczbą przedsiębiorstw po: Francji 5,05 mln, Włoszech 4,47 mln, Hiszpanii 3,47 mln, Niemczech 3,20 mln, ale 16-ta kiedy odniesiemy liczbę przedsiębiorstw do liczby mieszkańców (75 firm na 1000 mieszkańców). Podobny wynik do Polski ma niewielka Belgia (75), czy znacznie bardziej zaludnione Włochy (76) i Francja (74); ranking UE otwierają Portugalia 134 i Holandia 130, zamykają – Niemcy 39 i Rumunia 54).

⁵ Najwyższy wskaźnik w UE – Luksemburg 7 545 tys. EUR na firmę, Irlandia 3 625 tys. EUR i Niemcy 3 258 tys. EUR; najniższy – Portugalia 403 tys. EUR i Grecja 434 tys. EUR.

⁶ Najwyższy udział BERD w PKB i jednocześnie większy niż 2%: Szwecja 2,67%, Belgia 2,46%, Austria 2,27%, Niemcy 2,12% i Finlandia 2,09%; najniższy – Cypr 0,28%, Łotwa 0,30%, Rumunia 0,32%.

⁷ Najwyższe wskaźniki BERD/per capita w UE – Szwecja 1.375 EUR, Irlandia 1.319 EUR, Belgia 1.250 EUR, Austria 1.179 EUR i Dania 1.160 EUR; najniższe – Rumunia 54 EUR, Łotwa 62 EUR i Bułgaria 75 EUR.

Aktywne innowacyjnie⁸ przedsiębiorstwa ogółem⁹ (%)	34,6	51,4 ¹⁰
małe	28,7	47,2 ¹¹
średnie	49,6	64,1 ¹²
duże	71,2	78,3 ¹³
(dane za 2022 r.)		
ICT	Polska	UE-27
Udział sektora ICT w PKB (%)	4,03	5,46 ¹⁴
(dane za 2022 r.)		
Udział pracujących w sektorze ICT w ogóle pracujących (%)	3,18	3,32 ¹⁵
(dane za 2022 r.)		
Intensywność cyfrowa DII przedsiębiorstw (% przedsiębiorstw niefinansowych 10+) z najwyższym poziomem	5,9	7,2 ¹⁶
z najniższym poziomem	30,0	26,4 ¹⁷
(dane za 2024 r.)		
Przedsiębiorstwa prowadzące analizy¹⁸ w oparciu o Big Data	8,5	14,2 ¹⁹
(% przedsiębiorstw niefinansowych 10+)		
(dane za 2020 r.)		
E-commerce – przedsiębiorstwa ze sprzedażą on-line (min. 1% obrotu) (% przedsiębiorstw niefinansowych 10+)	14,7	20,8 ²⁰
(dane za 2024 r.)		

⁸ Wskaźnik odnosi się do przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie - takich, które w badanym okresie prowadziły działania nad opracowaniem lub wdrożeniem nowych bądź ulepszonych produktów lub procesów, w tym działalność B+R – niezależnie od celu. Obejmuje też przedsiębiorstwa, które nie wdrożyły tych rozwiązań, przerwały prace nad nimi lub całkowicie zaniechały ich kontynuowania

⁹ Wskaźnik odnosi się do przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie – takich, które w badanym okresie prowadziły działania nad opracowaniem lub wdrożeniem nowych bądź ulepszonych produktów lub procesów, w tym działalność B+R – niezależnie od celu. Obejmuje też przedsiębiorstwa, które nie wdrożyły tych rozwiązań, przerwały prace nad nimi lub całkowicie zaniechały ich kontynuowania

¹⁰ Najwyższe wskaźniki w UE – Belgia 70,3%; Grecja 65,5%, najniższe – Rumunia 8,8%, Bułgaria 26,1%.

¹¹ Najwyższe wskaźniki w UE – Belgia 66,7%, Grecja 63,5%; najniższe – Rumunia 7,6%, Bułgaria 20,4%.

¹² Najwyższe wskaźniki w UE – Belgia 80,6%, Niemcy 78,0%; najniższe – Rumunia 11,3%, Słowacja 40,6%.

¹³ Najwyższe wskaźniki w UE – Słowenia 92,8%, Litwa 92,5%, Niemcy 89,1%; najniższym – Rumunia 20,6%, Węgry 58,5%.

¹⁴ B.d. dla części państw; najwyższy wskaźnik – Irlandia 34,8%, Malta 10,2% i Bułgaria 7,4%, najniższy – Grecja 3,0%.

¹⁵ B.d. dla części państw; najwyższy wskaźnik – Irlandia 6,2%, Estonia 6,0%; najniższy – Grecja 1,8% i Włochy 2,7%.

¹⁶ Najwyższe wskaźniki w UE - Finlandia 19,6% i Dania 18,1%; najniższe – Rumunia 2,5%, Bułgaria 2,8%.

¹⁷ Najwyższe wskaźniki w UE – Bułgaria 49,1%, Grecja 48,6%; najniższe – Finlandia 7,2% i Dania 9,2%.

¹⁸ Wewnętrzne lub zewnętrzne.

¹⁹ Najwyższe wskaźniki w UE – Malta 30%, Holandia 27%; najniższe – Rumunia 5% i Słowacja 5,6%.

²⁰ Najwyższe wskaźniki w UE – Dania 38,6%, Irlandia 35,6%, Litwa 35,2%; najniższe – Luksemburg 8,7%, Bułgaria 12,9%,

Internet Rzeczy – wykorzystanie (% przedsiębiorstw niefinansowych 10+) (dane za 2021 r.)	18,7	28,7 ²¹
AI – korzystanie z min. 1 technologii (% przedsiębiorstw niefinansowych 10+) (dane za 2024 r.)	5,9	13,5 ²²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu; dostęp czerwiec 2025 r.; wartość dodana na podstawie The SME Performance Review, 2025 SME Fact Sheets dla Polski i UE.

²¹ Najwyższe wskaźniki w UE – Austria 51%, Słowenia 50%; najniższe – Rumunia 11% i Bułgaria 15%.

²² Najwyższe wskaźniki w UE – Dania 27,6%, Szwecja 25,1%, Belgia -24,7%; najniższe – Rumunia 3,1% i Polska 5,9% i Bułgaria 6,5%.

Rozdział 1. Obraz statystyczny przedsiębiorstw w Polsce

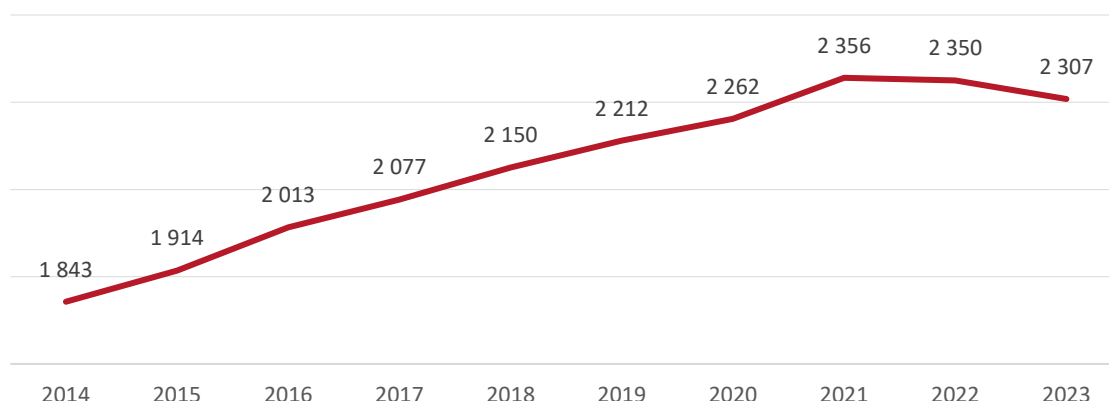
1.1. Stan przedsiębiorstw w Polsce

Liczba przedsiębiorstw i ich struktura

Według aktualnie dostępnych danych, **w 2023 r. w Polsce działało blisko 2,31 mln przedsiębiorstw niefinansowych**, określanych jako aktywne²³. W porównaniu z poprzednim rokiem (2022), ich liczba ponownie spadła (o 1,8%, tj. 42 638 firm), jednak w długim okresie obserwujemy w Polsce wzrost liczby firm – w latach 2014-2023 aż o 25,2%.

Liczba przedsiębiorstw w Polsce ma tendencję wzrostową – w 2023 r. wynosiła blisko 2,31 mln czyli o około 465 tys. więcej niż w 2014 r. Zdecydowana większość z nich to mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

Wykres 1.1. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w latach 2014-2023 (w tys.)

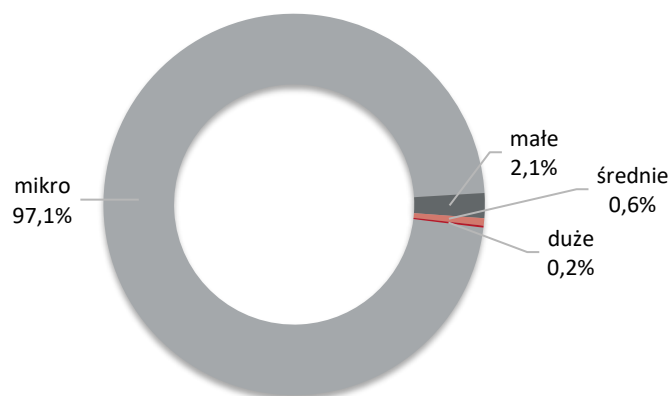

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Sektor MSP (mikro, małych i średnich przedsiębiorstw) **stanowi przeważającą większość przedsiębiorstw w Polsce** – 99,8%. Najliczniejszą grupą (97,1%; 2,2 mln) w strukturze polskich przedsiębiorstw są mikroprzedsiębiorstwa, udział firm małych wynosi 2,1% (48,7 tys.), średnich – 0,6% (14,4 tys.), zaś dużych – tylko 0,2% (3,8 tys.)²⁴ (Wykres 1.2).

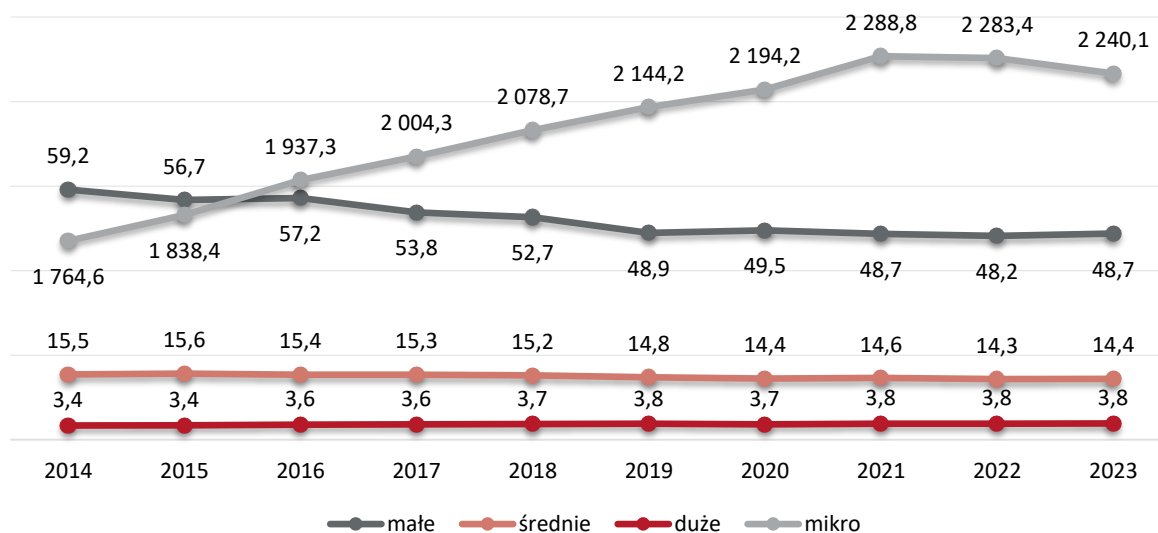
²³ Dane za 2023 r. za publikacją *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024. Dane dotyczą sekcji B-J, L-N, P-S PKD 2007. Jako „aktywne przedsiębiorstwa” rozumiane są jednostki, które w danym okresie referencyjnym prowadziły działalność.

²⁴ Obliczenia własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Wykres 1.2. Struktura przedsiębiorstw aktywnych w Polsce ze względu na wielkość firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

W okresie 2014-2023 udział poszczególnych grup przedsiębiorstw w ogóle firm działających w Polsce ulegał niewielkim wahaniom²⁵. Wzrósł udział mikroprzedsiębiorstw (o 1,3 p.p.) oraz spadł udział firm małych i średnich (odpowiednio o 1,1 p.p. i 0,2 p.p.). Natomiast w 2023 r. w odniesieniu do 2022 r., odnotowano spadek liczby aktywnych przedsiębiorstw w grupie mikroprzedsiębiorstw (o 0,1% r/r), w grupie firm małych liczba firm wzrosła (o 0,1% r/r), w pozostałych grupach – średnich i dużych firmach – utrzymała się na takim samym poziomie²⁶.

Wykres 1.3. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w poszczególnych grupach według wielkości w latach 2014-2023 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

²⁵ Obliczenia własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2015-2024.

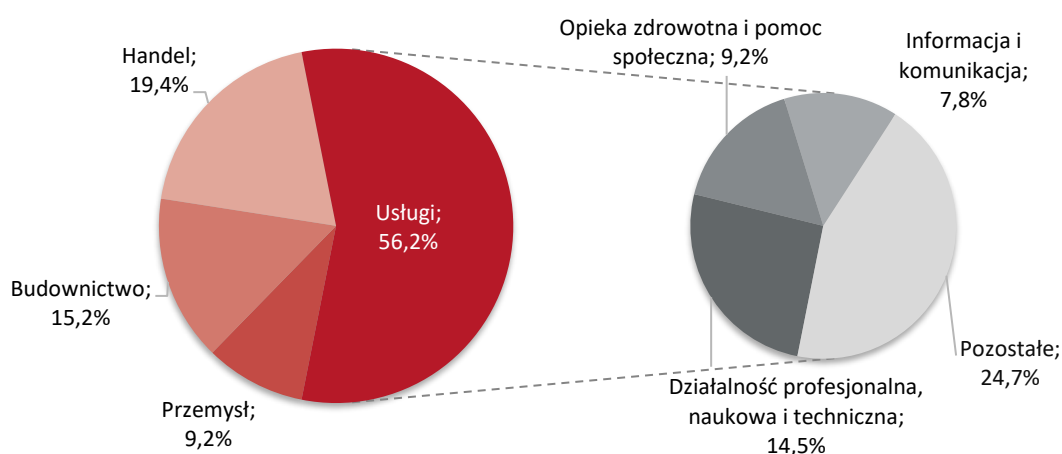
²⁶ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Polskie MSP działają przede wszystkim w Usługach i Handlu (75,7%), rzadziej zaś w Budownictwie i Przemysle

Analiza struktury branżowej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw pokazuje, że najliczniejszą grupę stanowią firmy z sektora Usług (56,2%). Blisko co piąta firma działa w Handlu (19,4%), a prawie co siódma – w Budownictwie (15,2%). Blisko co jedenaste przedsiębiorstwo z sektora MSP (9,2%) prowadzi działalność w Przemysle (Wykres 1.4). Struktura branżowa dużych firm działających w Polsce różni się istotnie

od tej dla sektora MSP. Połowa (49,9%) dużych podmiotów prowadzi działalność przemysłową. Rzadziej natomiast niż MSP duże firmy działają w Usługach (33,6%), Handlu (13,4%) i w Budownictwie (3,2%)²⁷.

Wykres 1.4. Struktura sektora MSP w Polsce według podstawowego obszaru działalności w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 (sekcje B-J, L-N, P-S PKD 2007).

Większość (86,8%) wszystkich przedsiębiorców z sektora MSP to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej stanowią 13,2% mikro, małych i średnich przedsiębiorstw²⁸.

Powstawanie i likwidowanie przedsiębiorstw

Według danych z rejestru REGON²⁹ w 2024 r. zarejestrowano **378 tys. nowych przedsiębiorstw, wykreślono natomiast 220 tys. firm.** W porównaniu z rokiem 2023 zarówno liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, jak i zlikwidowanych była nieznacznie niższa (odpowiednio o 1,8% r/r i 2,4% r/r).

Na przestrzeni ostatnich lat liczba przedsiębiorstw nowo powstałych była wyższa niż zlikwidowanych

W latach 2015-2024 liczba przedsiębiorstw nowo powstałych (poza nieznacznym spadkiem w latach 2019-2020) utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Natomiast w okresie

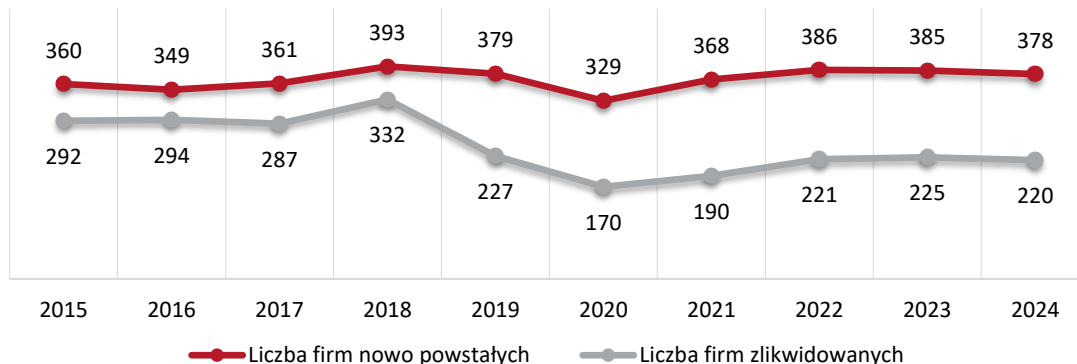
²⁷ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Dane te pokazują liczbę nowo zarejestrowanych firm, nie mówią natomiast o liczbie firm, które faktycznie rozpoczęły działalność gospodarczą.

2019-2024, w odniesieniu do lat 2015-2018 odnotowano istotny spadek liczby firm wyrejestrowanych.

Wykres 1.5. Liczba przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce w latach 2015-2024 (tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON z lat 2016-2025*.

W 2024 r., podobnie jak w latach poprzednich, **najwięcej firm powstało w działach: Budownictwo** (66,5 tys.; 17,6% ogółu nowo powstałych firm) oraz **Handel i naprawa pojazdów samochodowych** (55,8 tys.; 14,8%), a następnie: **Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna** (42,6 tys.; 11,3%), **Pozostała działalność usługowa** (35,8 tys.; 9,5%), **Informacja i komunikacja** (28,9 tys.; 7,6%) oraz **Przetwórstwo przemysłowe** (23,2 tys., 7,1%). **Te same działy gospodarki charakteryzują się także największą liczbą wykreślonych z rejestru podmiotów** (Handel i naprawa pojazdów samochodowych 49,7 tys. – 22,6%; Budownictwo 40,1 tys. – 18,5%; Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 19,7 tys. – 9,0%; Przetwórstwo przemysłowe 18,2 tys. – 8,3%)³⁰.

Zdecydowana większość nowo powstałych firm to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (78,6%)³¹.

Przeżywalność przedsiębiorstw³²

Pierwszy rok działalności przeżywa w Polsce sześć na dziesięć firm

W 2023 r. w Polsce powstało i rozpoczęło działalność 291 438 przedsiębiorstw. Do 2024 r. na rynku pozostało aktywnych 172 595 z nich – czyli pierwszy rok działalności przetrwało blisko sześć na dziesięć nowo powstałych firm (wskaźnik przeżycia³³ wyniósł 59,2%).

³⁰ Opracowanie własne na podstawie danych z publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON z lat 2016-2025*.

³¹ Na podstawie *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2023 r.*, GUS, 2024.

³² Dane dotyczące przeżywalności przedsiębiorstw opracowano na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2019-2023*, GUS, 2025.

³³ Wskaźnik przeżycia to odsetek jednostek aktywnych w momencie przeprowadzenia badania w porównaniu ze zbiorowością jednostek aktywnych w roku referencyjnym (dotyczącym prowadzonego badania), które

Gdy pod uwagę weźmiemy formę prawną przedsiębiorstwa, nieco wyższa przeżywalność pierwszego roku charakteryzowała firmy osób fizycznych niż prawnych (odpowiednio – 59,8% vs. 56,4%)³⁴. Przedsiębiorstwa niezatrudniające pracowników najemnych wykazały się nieco większą zdolnością przetrwania pierwszego roku niż podmioty z pracownikami najemnymi (odpowiednio 61,0% i 56,4%).

Spośród przedsiębiorstw utworzonych w 2023 r. **najwyższe wskaźniki przeżycia pierwszego roku odnotowano w sekcjach: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (72,2%), Informacja i komunikacja (68,6%) oraz Pozostała działalność usługowa (67,5%)**. Najniższe natomiast w sekcjach – Kultura, rozrywka i rekreacja (30,8%), Zakwaterowanie i gastronomia (42,2%), Budownictwo (50,3%) oraz Transport i gospodarka magazynowa (53,2%).

W układzie wojewódzkim najwyższą przeżywalność nowo powstałych firm odnotowano w województwach małopolskim (72,3%) i zachodniopomorskim (71,0%), najniższą zaś w lubuskim (30,2%) i wielkopolskim (36,2%).

Przeciętna liczba pracujących przypadająca na jedno przedsiębiorstwo powstałe w 2023 r., w rok po jego utworzeniu, wynosiła 1,9 osoby. Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego to 5,9 tys. zł.

Spośród przedsiębiorstw utworzonych w 2023 r., w pierwszym roku działalności nakłady na rzeczowe aktywa trwałe³⁵ poniosło 19,0% podmiotów. Źródłem finansowania inwestycji były przede wszystkim środki własne (80,0%), a w dalszej kolejności kredyty i pożyczki krajowe (5,9%), środki bezpośrednio z zagranicy (2,0%) i inne środki (12,1%). Większość przedsiębiorstw powstałych w 2023 r. i nadal aktywnych w 2024 r. osiągnęło zysk (81,5%).

Najnowsze dane GUS pokazują, że wskaźnik przeżycia przedsiębiorstw w pierwszym roku działalności był niższy niż w poprzednim badaniu, obejmującym firmy powstałe w latach 2018–2022, kiedy wynosił 67,0%. Niższy wynik odnotowano jedynie w przypadku przedsiębiorstw niefinansowych powstałych w latach 2017–2021, dla których wskaźnik przeżycia pierwszego roku wyniósł 52,1%. We wcześniejszych latach utrzymywał się on na poziomie od 66% do 69%.³⁶

rozpoczęły działalność w kolejnych latach analizowanego okresu. Stan aktywności jednostek uczestniczących w badaniu ustalono w oparciu o rejestr statystyczny. Definicja pochodzi z *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2019–2023*, GUS, 2025.

³⁴ Spośród przedsiębiorstw, które powstały i rozpoczęły działalność w 2023 r. 16,2% miało osobowość prawną, a 83,8% stanowiły przedsiębiorstwa osób fizycznych.

³⁵ Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe to nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

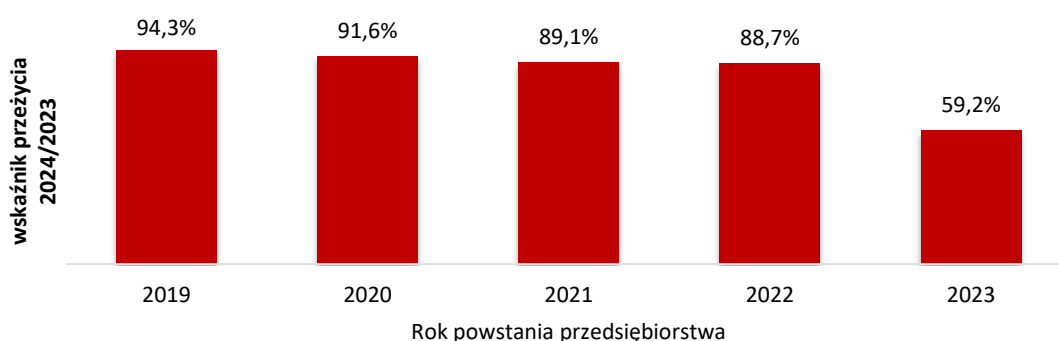
³⁶ Źródło: na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2019–2023*, GUS, 2025, *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2018–2022*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Najwięcej przedsiębiorstw upada w pierwszym roku działalności. **W kolejnych latach prowadzenia działalności wskaźnik przeżycia jest wyższy.**

W przypadku przedsiębiorstw powstałych w roku 2019, w roku 2024 nadal aktywnych było 118,3 tys. z nich, a wskaźnik przeżycia piątego roku (2024/2023) wyniósł 94,3%.

Najwięcej firm upada w pierwszym roku działalności. W kolejnych latach wskaźnik przeżycia jest wyższy

Wykres 1.6. Przedsiębiorstwa powstałe w latach 2019-2023 i nadal aktywne w roku 2024 – wskaźnik przeżycia 2024/2023 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2019-2023*, GUS, 2025.

Analiza rodzajów działalności pokazuje, że najwyższą przeżywalnością wśród firm powstałych w 2019 r. i działających nadal w roku 2024 charakteryzują się sekcje: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (98,8%), Kultura, rozrywka i rekreacja oraz Informacja i komunikacja (po 98,7%). Natomiast najniższą – Administrowanie i działalność wspierająca (89%) oraz Edukacja (90,3%).

Najwięcej, bo 41,0% przedsiębiorstw, które przetrwały pięć lat, działało na rynku lokalnym, blisko jedna trzecia – na rynku krajowym (32,4%), co ósme na rynku regionalnym (12,6%), a co siódme – na międzynarodowym (14,0%).

Przeciętna liczba pracujących przypadająca na jedno przedsiębiorstwo powstałe w 2019 r., w pięć lat po jego utworzeniu wynosiła 3,7 osoby. Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego to 6,9 tys. zł. Niemal 9 na 10 (tj. 87,3%) przedsiębiorstw powstałych w 2019 r. i aktywnych w 2024 r. osiągnęło zysk.

Według danych GUS, blisko trzy czwarte firm powstałych w 2019 r. i nadal działających w 2024 r. (73,7%) nie napotkała żadnych trudności w prowadzeniu działalności. Jedna piąta (19,9%) wskazała na trudności popytowe i podażowe, a blisko co 19. firma – trudności podażowe (5,3%). Jedynie 1,1% przedsiębiorstw zgłaszało trudności popytowe. Wśród trudności popytowych najczęściej wskazywano na niewystarczające środki klientów i zbyt dużą konkurencję na rynku, natomiast wśród podażowych – wysokie obciążenia na rzecz budżetu państwa, wysokie pozapłacowe koszty pracy oraz niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne.

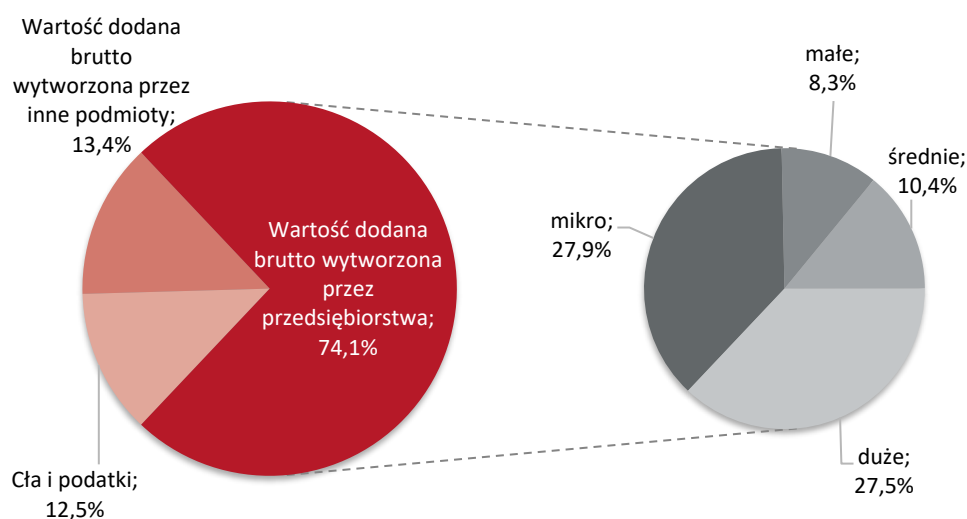
1.2. Udział MSP w wytwarzaniu PKB³⁷

Sektor przedsiębiorstw wytwarza ponad dwie trzecie wartości PKB (74,1%). Największy udział w tworzeniu PKB mają mikroprzedsiębiorstwa – około 27,9% oraz duże podmioty – 27,5%. Cały sektor MSP generuje 46,6% PKB (dane za 2022 r.).

Przedsiębiorstwa działające w Polsce generują blisko trzy czwarte polskiego PKB. Największy wkład w PKB przedsiębiorstw mają MSP

Udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB w 2022 r. był wyższy niż w 2021 r. (odpowiednio 74,1% vs. 71,8%). Był też nieco wyższy niż w okresie 2015–2020, kiedy sięgał 72-74%. Spadek w latach 2020-2021 był spowodowany trudnym dla gospodarki okresem pandemicznym. Jeżeli chodzi o sektor MSP to w 2022 r. udział tej grupy w tworzeniu PKB spadł rok do roku o 1,5 p.p., odrabiając częściowo stratę odnotowaną w 2020 r., lecz mimo to był niższy niż w latach 2013-2019. Udział dużych firm w tworzeniu PKB wzrósł w 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,8 p.p. do 27,5%.

Wykres 1.7. Udział w tworzeniu PKB grup przedsiębiorstw według liczby pracujących w Polsce w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

³⁷ Dane dotyczące wartości dodanej brutto przedsiębiorstw w 2022 r. zakupione w GUS na potrzeby niniejszego raportu zostały częściowo objęte tajemnicą statystyczną, zgodnie z art. 38, ust.2 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773 oraz z 2024 r. poz. 1222). Nie jest więc możliwe przedstawienie udziału przedsiębiorstw w tworzeniu PKB w układzie znanym z poprzednich Raportów o stanie sektora MSP oraz szczegółowa analiza ze względu na wielkość firmy i sektor gospodarki. Dane GUS za 2022 r. obejmują przedsiębiorstwa należące do sekcji A-T PKD 2007 (we wcześniejszych raportach obejmowały sekcje B-J, L-N, P-S).

Tabela 1.1. Udział wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa w PKB – lata 2013-2022³⁸

Rok	PKB (mln zł)	Firmy ogółem	MSP razem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Inne podmioty	Cła i podatki ³⁹ w relacji do PKB
2013	1 656 895	73,8%	50,3%	30,9%	8,9%	10,6%	23,5%	15,0%	11,2%
2014	1 720 430	73,3%	49,9%	30,1%	8,9%	10,9%	23,4%	15,3%	11,3%
2015	1 800 243	74,0%	49,9%	30,5%	8,1%	11,3%	24,1%	14,3%	11,7%
2016	1 863 487	73,3%	49,6%	30,1%	8,5%	11,0%	23,7%	15,0%	11,7%
2017	1 989 835	72,5%	49,1%	30,2%	8,2%	10,7%	23,4%	14,9%	12,6%
2018	2 126 506	72,5%	49,0%	28,9%	9,1%	11,1%	23,5%	14,5%	13,0%
2019	2 288 492	73,0%	50,1%	30,8%	8,9%	10,4%	22,9%	14,2%	12,8%
2020	2 337 672	72,2%	44,0%	29,7%	9,2%	5,1%	28,2%	18,0%	9,8%
2021	2 631 302	71,8%	48,1%	28,9%	8,7%	10,6%	23,6%	14,6%	13,6%
2022	3 074 798	74,1%	46,6%	27,9%	8,3%	10,4%	27,5%	13,4%	12,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

1.3. Tworzenie miejsc pracy⁴⁰

Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie a wielkość przedsiębiorstw w Polsce

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych wynosiła prawie 10,3 mln osób, jednak w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa o ponad 26 tys. (Wykres 1.8).

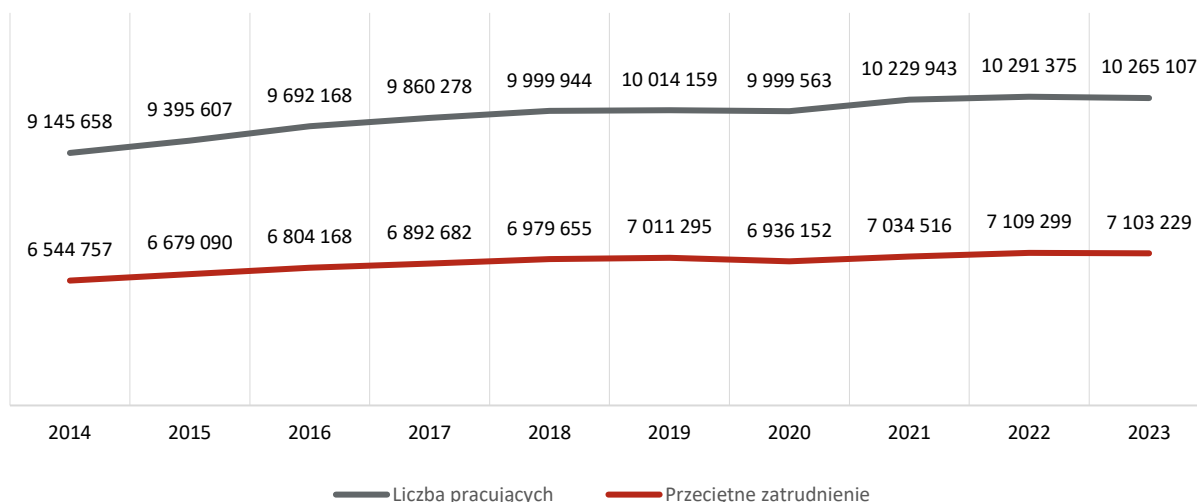
W 2023 r. liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw spadła r/r o ponad 26 tys.

³⁸ Dane obejmują przedsiębiorstwa należące do sekcji A-T, PKD 2007.

³⁹ Pozycja ta obejmuje podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym), VAT – podatek od towarów i usług (od produktów krajowych i zagranicznych), podatek akcyzowy od produktów krajowych, podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych), wpłaty (składki) dokonywane przez budżet państwa do budżetu Unii Europejskiej z tytułu tzw. tradycyjnych środków własnych tj. opłaty celne, rolne, cukrowe oraz wpłaty (składki) obliczane na podstawie podatku VAT, dotacje do produktów.

⁴⁰ Na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Wykres 1.8. Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2014-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

W 2023 r. w podmiotach zaliczanych do MSP pracowało ponad 6,9 mln osób, o 36,5 tys. osób mniej niż rok wcześniej. To co prawda kolejny rok ze spadkiem liczby i udziału firm MSP w tworzeniu miejsc pracy, jednak bez wpływu na ogólną strukturę pracujących w sektorze.

Pracujący w MSP stanowili 67% ogólnej liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw. Tak jak w poprzednich latach, **najwięcej osób pracowało w mikrofirmach** (ponad 4,3 mln; 42% ogólnej liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw).

W sektorze MSP pracuje 6,9 mln osób, z czego ponad 4,3 mln w mikroprzedsiębiorstwach

W 2023 r. na poziomie porównywalnym do roku poprzedniego pozostała liczba osób pracujących w małych (nieco ponad 1 mln osób) **oraz w średnich firmach** (ponad 1,5 mln). W dużych przedsiębiorstwach odnotowano natomiast niewielki wzrost liczby osób pracujących – o ponad 10 tys. osób. Tym samym, **duże firmy były miejscem pracy dla niemal 3,4 mln osób** (33% ogólnej liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw).

Przeciętne zatrudnienie⁴¹ w całym sektorze przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r. spadło o około 6 tys. osób r/r i wynosiło ponad 7,1 mln osób (o 3,2 mln mniej w porównaniu z liczbą pracujących) (Wykres 1.8).

Udział sektora MSP w strukturze przeciętnego zatrudnienia wyniósł 55%

Podobnie jak w poprzednich latach, największy udział w strukturze przeciętnego zatrudnienia miały przedsiębiorstwa duże (45%; wzrost o 0,5 p.p.), najmniejszy zaś – małe (13,3%). Przedsiębiorstwa

⁴¹ Według metodologii GUS, przeciętne zatrudnienie oblicza się jako sumę przeciętnego zatrudnienia w poszczególnych miesiącach podzieloną przez liczbę miesięcy w badanym okresie (bez względu na to, czy jednostka funkcjonowała przez cały badany okres), po wcześniejszym przeliczeniu osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty. Przeliczenia osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty dokonuje się według godzin pracy ustalonych w umowie o pracę, w stosunku do obowiązującej normy.

średniej wielkości odnotowały 21-proc. udział w tej strukturze. **Łącznie, przedsiębiorstwa zaliczane do sektora MSP odpowiadały w 2023 r. za zatrudnienie ponad 3,9 mln osób, tj. 55% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych.** Warto przy tym wspomnieć, że przedsiębiorstwa MSP łącznie odnotowały kolejny rok z rzędu spadek udziału (o 0,5 p.p. r/r) w strukturze przeciętnego zatrudnienia.

Na przestrzeni ostatniej dekady nastąpił istotny wzrost zarówno liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw (o niemal 1,2 mln osób), jak i przeciętnego zatrudnienia (o niemal 560 tys.).

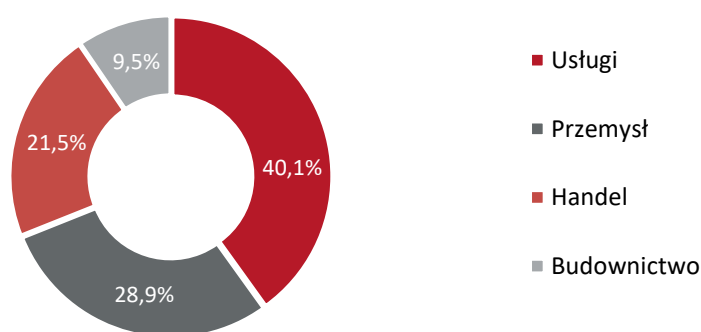
W 2023 r. nie zmieniła się **przeciętna wielkość przedsiębiorstwa** w odniesieniu do liczby pracujących – **wynosiła ona 4,4 pracujących⁴².** **Przeciętne zatrudnienie wynosiło natomiast 3,1 osoby** (w 2022 r. były to 3,0 osoby).

Struktura liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach według branż

Powoli zwiększa się odsetek osób pracujących w przedsiębiorstwach usługowych. W 2023 r. udział tego sektora wzrósł o 0,3 p.p. w porównaniu z 2022 r. i osiągnął 40,1%, ale w odniesieniu do 2021 r. – o 1 p.p. W konsekwencji pozostałe sektory odnotowały nieznaczny spadek udziału osiągając w Przemśle wynik 28,9%, w Handlu – 21,5% zaś w Budownictwie – 9,5%.

Rośnie udział Usług w strukturze liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia

Wykres 1.9. Struktura branżowa liczby pracujących w przedsiębiorstwach w Polsce w 2023 r.

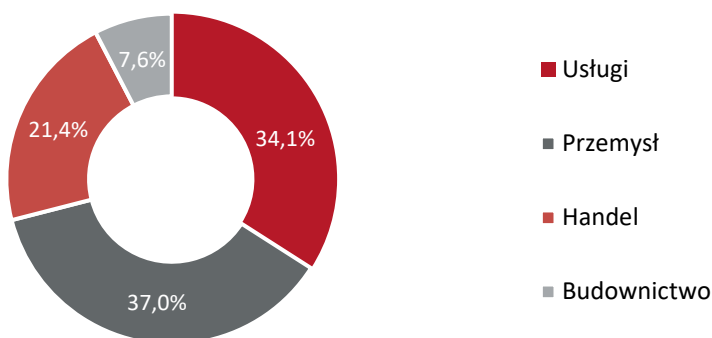
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

W strukturze przeciętnego zatrudnienia w 2023 r. największy udział miały Usługi – 34,1% (wzrost o 0,4 p.p. r/r), najmniejszy zaś – podobnie jak w poprzednich latach – Budownictwo (7,6%) (Wykres 1.10). Niewielki spadek udziału zanotowano w odniesieniu do Przemysłu

⁴² Stan na 31 grudnia 2023 r.

(o ok. 0,3 p.p. r/r), zaś udział Handlu pozostał na tym samym poziomie co rok wcześniej. W przypadku struktury przeciętnego zatrudnienia warto zauważyć, że – tak jak i w odniesieniu do liczby pracujących – zwiększa się na przestrzeni lat udział sektora Usług (od 2021 r. nastąpił wzrost udziału o ok. 1 p.p.).

Wykres 1.10. Struktura branżowa przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach w Polsce w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach

W 2023 r. we wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw odnotowano wzrost wynagrodzeń i był on równie dynamiczny jak rok wcześniej.

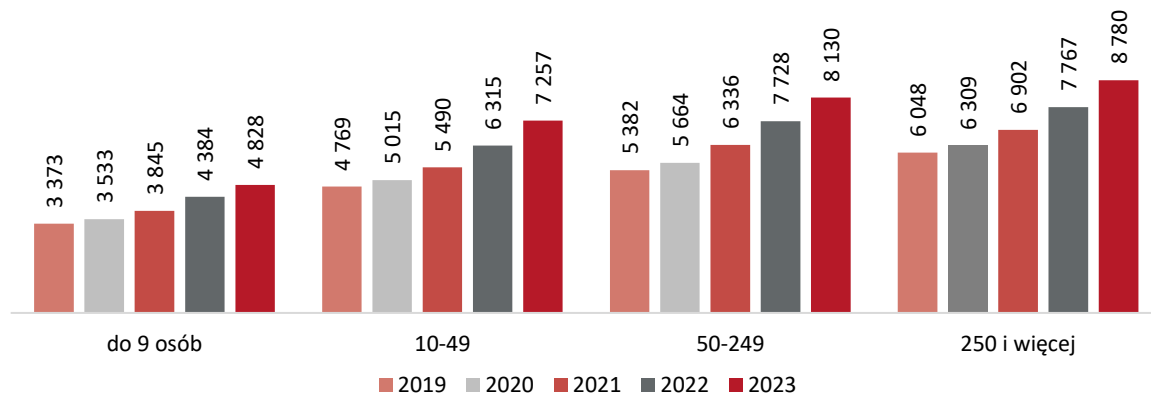
Ogółem miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego⁴³ w sektorze przedsiębiorstw wyniosło nominalnie 7610 zł i było wyższe o 879 zł (o 13,1%) niż 2022 r.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwujemy systematyczny wzrost miesięcznego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego. W 2023 r. było ono wyższe o 13,1% r/r

Wysokość miesięcznego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego była wyraźnie uzależniona od klasy wielkości przedsiębiorstwa – im większe przedsiębiorstwo, tym wyższy poziom przeciętnego wynagrodzenia. Najniższe wynagrodzenie było oferowane w mikroprzedsiębiorstwach – 4828 zł, najwyższe zaś w przedsiębiorstwach dużych – 8780 zł (Wykres 1.11). W sektorze MSP wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego ukształtowało się na poziomie 6654 zł. Poniżej średniej dla ogółu przedsiębiorstw ukształtowało się miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach mikro i małych.

⁴³ Zgodnie z metodologią GUS miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego obejmuje wynagrodzenia brutto przypadające miesięcznie na jeden pełny etat (przeciętne zatrudnienie).

Wykres 1.11. Wynagrodzenie miesięczne na jednego zatrudnionego w przedsiębiorstwach poszczególnych klas wielkości w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Poziom wynagrodzeń jest też silnie uzależniony od branży. Od lat najwyższe średnie wynagrodzenie jest notowane w sekcji J – Informacja i komunikacja, w której w 2023 r. po raz pierwszy przekroczyło kwotę 13 000 zł, najniższe zaś w sekcji S – Pozostała działalność usługowa (4797 zł). W trzech sekcjach w porównaniu z 2022 r. odnotowano wzrost powyżej 1000 zł (sekcja J – Informacja i komunikacja, sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Widać też duże różnice w poziomie wynagrodzeń w ramach branży między klasami wielkości przedsiębiorstw.

Tabela 1.2. Rozkład wynagrodzeń brutto w poszczególnych branżach w zależności od wielkości firmy w 2023 r. (miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego w branży = 100%)

Branża / Wielkość firmy	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego w branży
Pozostała działalność usługowa	80%	121%	156%	139%	4 797
Zakwaterowanie i gastronomia	73%	110%	141%	121%	5 526
Edukacja	87%	101%	121%	109%	5 633
Budownictwo	68%	95%	132%	179%	6 443
Handel i naprawa pojazdów samochodowych	72%	103%	123%	108%	6 660
Transport i gospodarka magazynowa	62%	101%	118%	109%	7 143
Obsługa rynku nieruchomości	70%	106%	116%	131%	7 333
Przemysł	60%	81%	91%	113%	7 665
Administrowanie i działalność wspierająca	68%	150%	104%	98%	7 773
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	63%	103%	119%	115%	8 193
Kultura, rozrywka i rekreacja	58%	142%	121%	104%	8 417
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	60%	97%	128%	130%	9 818
Informacja i komunikacja	60%	99%	99%	108%	13 185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

1.4. Inwestycje przedsiębiorstw

W 2023 r. nakłady inwestycyjne ogółem we wszystkich podmiotach gospodarki w Polsce wyniosły (w cenach bieżących) 461 945 mln zł (wzrost o ok. 15% r/r)⁴⁴, w tym **nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw** – definiowane jako suma nakładów inwestycyjnych i wydatków na zakup środków trwałych⁴⁵ – **osiągnęły blisko 322,3 mld zł (wzrost o 9,4% r/r)**.

Tabela 1.3. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe w 2023 r. (w mln zł)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	322 274	47 396	26 986	57 534	190 359	131 916
nakłady inwestycyjne ogółem	294 693	36 728	22 615	52 373	182 977	111 716
wydatki na zakup używanych środków trwałych	27 581	10 668	4 371	5 161	7 381	20 200

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

W 2023 r. nakłady na rzeczowe aktywa trwałe wzrosły rok do roku we wszystkich grupach przedsiębiorstw, z wyjątkiem małych firm, co mogło być konsekwencją ponoszenia bardzo wysokich nakładów w tej grupie w 2022 r. W przypadku średnich firm zanotowano wzrost o ponad 18%, w czym największym udział miały nakłady inwestycyjne.

W 2023 r. nakłady na rzeczowe aktywa trwałe spadły tylko w małych przedsiębiorstwach

Tabela 1.4. Dynamika nakładów na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w 2023 r. (rok 2022 = 100%)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	109,36%	106,21%	92,33%	118,62%	110,45%	107,81%
nakłady inwestycyjne ogółem	109,94%	104,70%	92,62%	122,32%	110,41%	109,19%
wydatki na zakup używanych środków trwałych	103,47%	111,78%	90,82%	90,78%	111,60%	100,79%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

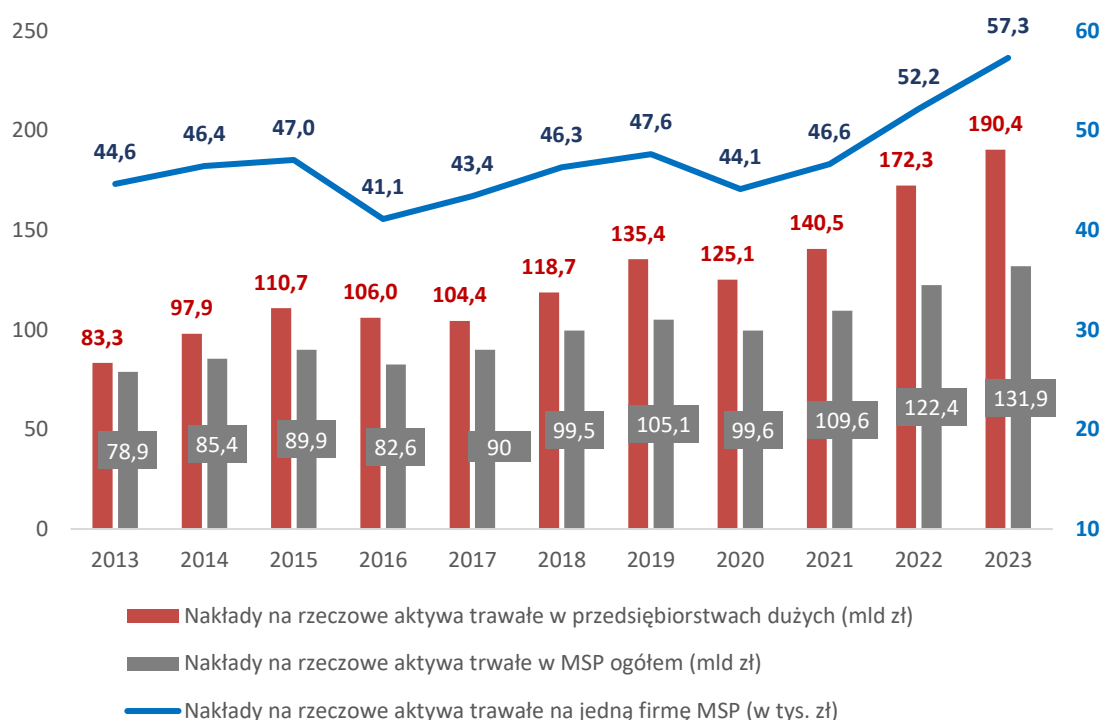
⁴⁴ <https://bdl.stat.gov.pl/>

⁴⁵ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

41% nakładów na rzeczowe aktywa trwałe jest ponoszona przez MSP, a 59% – przez firmy duże

Największy udział w nakładach na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw ogółem miały duże podmioty (59%), co oznacza, że wartość ponoszonych przez nie nakładów była większa niż całego sektora MSP (190,4 mld zł wobec 131,9 mld zł). Udział firm średnich i mikro wyniósł odpowiednio 18% i 15%. Najmniejszy udział w nakładach ogółem miały firmy małe (8%).

Wykres 1.12. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013–2023 (niebieska linia – nakłady na jedną firmę MSP)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

W 2023 r. odnotowano 11-proc. wzrost nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na jedno przedsiębiorstwo

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w przeliczeniu na jedną firmę, w 2023 r. były wyższe niż rok wcześniej (o 11%), co wynika ze znacznego wzrostu nakładów w grupie średnich firm (średnio o 29%) do poziomu 3,9 mln zł na jedną średnią firmę. W grupie mikro i dużych przedsiębiorstw nakłady przeciętnej firmy wzrosły rok do roku odpowiednio o 8% i 10%, osiągając poziom odpowiednio 21,2 tys. zł i 49,5 mln zł. Małe przedsiębiorstwa odnotowały średnio 9-proc. spadek nakładów w przeliczeniu na jedną firmę do poziomu 553,6 tys. zł.

Tabela 1.5. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na jedno przedsiębiorstwo w latach 2016–2023 (w tys. zł)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
2016	93,67	15,63	293,33	2 315,16	29 733,52	41,09
2017	93,61	17,13	319,49	2 512,55	28 672,62	43,43
2018	101,48	18,64	363,30	2 734,19	32 317,64	46,34
2019	108,80	20,07	392,70	2 900,47	36 108,77	47,61
2020	99,34	19,52	355,46	2 713,71	34 130,97	44,11
2021	106,19	18,85	470,46	2 981,46	37 109,32	46,61
2022	125,42	19,54	606,19	3 382,10	45 139,84	52,16
2023	139,69	21,16	553,59	3 995,97	49 546,85	57,27
Zmiana 2023/2022	111%	108%	91%	118%	110%	110%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Źródła finansowania inwestycji⁴⁶

Podobnie jak we wcześniejszych latach, w 2022 r. nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw (bez mikrofirm) były w większości finansowane ze środków własnych (70,2%). Drugim pod względem ważności źródłem finansowania były kredyty i pożyczki krajowe (10,3%) a trzecim – środki ze źródeł zagranicznych (6,3%). W strukturze finansowania inwestycji stosunkowo wysoki udział miały nakłady niesfinansowane (np. niezapłacone faktury) – 2,7%, zwłaszcza w dużych firmach – 3,7%. Pozostałe źródła miały mniejsze znaczenie.

Tabela 1.6. Struktura źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (bez mikroprzedsiębiorstw) w 2022 r. (w %)

	Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki krajowe	Leasing finansowy	Środki bezpośrednie z zagranicy – razem	Środki bezpośrednie z zagranicy – kredyty bankowe	Inne źródła razem	Nakłady niesfinansowane
Firmy ogółem	70,2%	3,6%	10,3%	5,0%	6,3%	0,3%	2,0%	2,7%
Małe i średnie firmy	67,1%	3,1%	16,1%	7,1%	4,2%	0,2%	2,2%	0,2%
Małe	66,1%	2,7%	19,9%	4,2%	5,3%	0,1%	1,9%	0,1%
Średnie	67,7%	3,3%	14,1%	8,7%	3,6%	0,3%	2,4%	0,3%
Duże	71,5%	3,8%	7,8%	4,1%	7,2%	0,4%	1,9%	3,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

⁴⁶ Opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu. Dane za 2022 r. nie obejmują mikroprzedsiębiorstw.

1.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw⁴⁷

Według skorygowanego szacunku⁴⁸, realny wzrost PKB w 2023 r. wyniósł zaledwie 0,1% r/r, co w porównaniu z wynikiem za 2022 r. (5,3%) oznacza znaczny spadek dynamiki wskaźnika. W latach 2013-2023 słabszy wynik odnotowano tylko w pierwszym roku pandemii (spadek o 2,2% w 2020 r.⁴⁹). Wstępne szacunki na 2024 r. są już znacznie bardziej optymistyczne i zapowiadają ok. 3-proc. wzrost PKB w skali roku⁵⁰.

PKB jest bardzo ogólnym miernikiem. Więcej informacji dostarcza analiza dynamiki jego składowych. Z danych GUS wynika, że w 2023 r. popyt krajowy spadł o 3,1%. Spożycie publiczne wzrosło o 4%, lecz spożycie indywidualne zmalało o 0,3%. Import towarów i usług spadł o 1,5%, przy wzroście eksportu o 3,7%. Najlepiej wypadł popyt inwestycyjny, który zwiększył się o 12,6% r/r, dając nadzieję na wzrost produkcji, zatrudnienia i innowacji, a co za tym idzie konkurencyjności polskich firm. Wartość dodana brutto wzrosła o 1,2% (vs 5,5% w 2022 r.).⁵¹

Słabsza koniunktura przełożyła się na przychody firm ogółem, które w 2023 r. wzrosły nominalnie o 3,3% r/r, wobec blisko 26% rok wcześniej. W ujęciu realnym, zważywszy wysoki poziom inflacji (14,4% w 2022 r. i 11,4%⁵² w 2023 r.), spadek był bardziej dotkliwy.

W przypadku dużych firm wzrost przychodów wyniósł 4,8%. Sektor MSP wykazał się niższą dynamiką (1,94%), przy czym przychody mikroprzedsiębiorstw zwiększyły się o 2,9%, małych firm o 3,7% a firmy średnie zanotowały niewielki spadek (o 0,3%). Wartość przychodów ogółem w 2023 r. wyniosła 8176,2 mld zł, z czego 52,9% przypadało na MSP, a dokładniej: 23,5% na firmy mikro, 11% na małe i 18,4% na średnie. Natomiast ze względu na rodzaj prowadzonej działalności, 72,0% przychodów ogółem przypadało łącznie na przedsiębiorstwa przemysłowe (39,4%) i handlowe (32,6%).

Słabsza koniunktura przełożyła się na przychody firm ogółem, które w 2023 r. wzrosły nominalnie o 3,3% r/r, wobec blisko 26% rok wcześniej

Wartość produkcji była wyższa o 4,6% niż w 2022 r. i wyniosła 6127 mld zł, z czego 55% to zasługa MSP. Same mikroprzedsiębiorstwa wypracowały ponad 1844 mld zł (30%).

⁴⁷ Dane w niniejszym podrozdziale zostały opracowane na podstawie raportu i aneksu tabelarycznego „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 roku”, chyba że w przypisie podano inaczej.

⁴⁸ Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2023 rok, publikacja 10.10.2024 r.

⁴⁹ Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie zaktualizowanego szacunku PKB według kwartałów za lata 2020-2021, 22.04.2022 r.

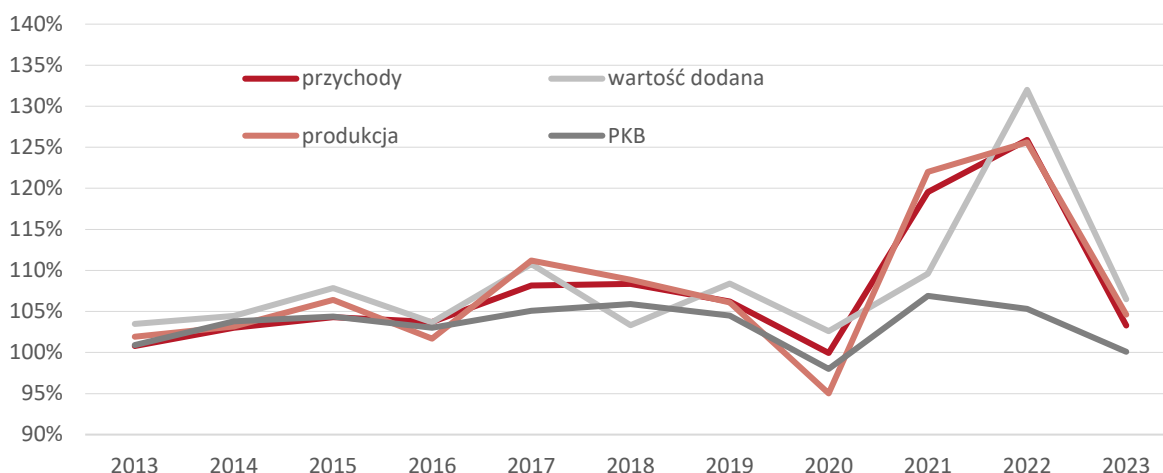
⁵⁰ Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 15 kwietnia 2025 r. w sprawie dynamiki wartości produktu krajowego brutto w cenach stałych za 2024 r.

⁵¹ Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2023 rok, publikacja 10.10.2024 r.

⁵² Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu 2023 roku.

W 2023 r. przedsiębiorstwa niefinansowe wytworzyły 2 036,5 mld zł wartości dodanej (wzrost o 6,5% r/r), z czego 44% to zasługa firm dużych. Odnośnie do MSP ich udział wg klas wielkości był następujący: mikro 30%, małe 9%, średnie 17%.

Wykres 1.13. Dynamika nominalna przychodów ogółem, produkcji i wartości dodanej w sektorze przedsiębiorstw na tle dynamiki realnej PKB w Polsce w latach 2013-2023 (poprzedni rok=100%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Wartość kosztów ogółem (kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności) wyniosła 7515,9 mld zł, co oznacza wzrost o 3,5% w porównaniu do roku 2022. Wskaźnik poziomu kosztów dla przedsiębiorstw niefinansowych ogółem ukształtował się na poziomie 91,9% (wzrost o 0,2 p.p. r/r) i był zróżnicowany ze względu na wielkość przedsiębiorstwa. Najniższą wartość wskaźnika zanotowały podmioty mikro (82,1%), a najwyższą – podmioty duże (95,7%).

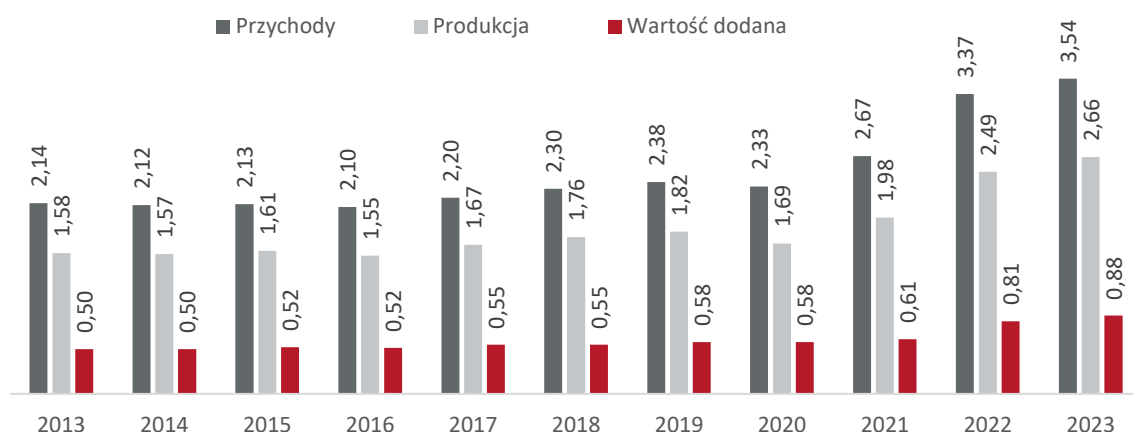
Wynik finansowy brutto przedsiębiorstw niefinansowych w roku 2023 był tylko nieznacznie wyższy niż w 2022 (o 0,4%, tj. o 2,6 mld zł) i wyniósł 660,3 mld. Najwyższy wygenerowały przedsiębiorstwa przemysłowe (174,3 mld zł).

Natomiast wskaźnik rentowności obrotu brutto kontynuował trend spadkowy (8,1% w 2023 vs. 8,3% w 2022 vs. 9,1% w 2021 r.) malejąc wraz z wielkością przedsiębiorstwa – od 17,9% (mikrofirmy) do 4,3% (duże podmioty). Dla firm małych i średnich wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio 7,0% i 5,8%.

W 2023 r. przeciętna polska firma tylko nieznacznie poprawiła wyniki względem poprzedniego roku – co nie dziwi zważywszy, iż sytuacja w gospodarce ocierała się o stagnację – i pozostała stosunkowo niewielka. Średnie przychody takiego podmiotu wyniosły 3,5 mln zł (wzrost o 5,2% r/r), produkcja – 2,7 mln (wzrost o 7% r/r), a wartość dodana – 0,88 mln (wzrost o 9% r/r).

Patrząc z pewnej perspektywy widać jednak, że mimo zawirowań gospodarczych i politycznych przeciętna polska firma zrobiła postęp. W latach 2013-2023 jej przychody wzrosły o 65,5%, produkcja – o 67,9%, a wartość dodana – o 75,9%.

Wykres 1.14. Produktivność przedsiębiorstw w ujęciu produkcji, przychodów i wartości dodanej przypadających na przeciętną firmę w latach 2013-2023 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

1.6. Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw

Tendencje w handlu zagranicznym

Proces umiędzynarodowienia polskiej gospodarki do 2022 r. postępował dynamicznie. Relacja eksportu wyrobów i usług do PKB w latach 2014–2022 zwiększyła się z 46,2% do 62,4%.

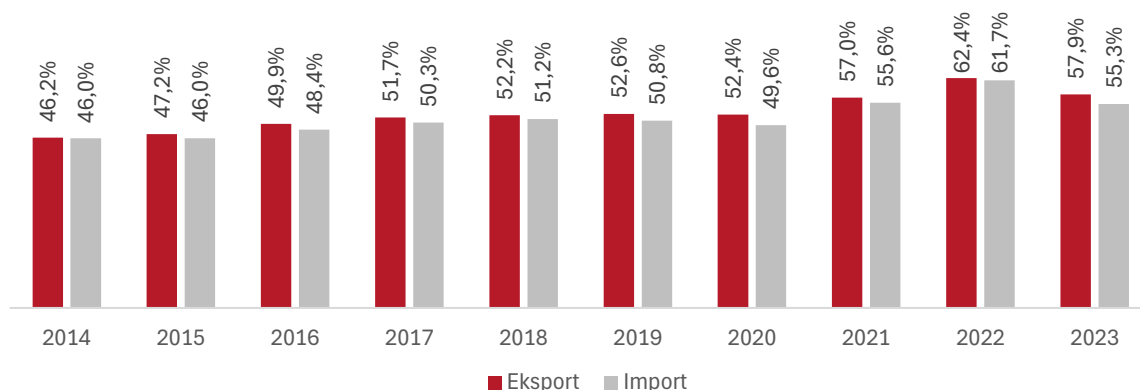
W 2023 r. po raz pierwszy obserwujemy spadek eksportu w relacji do PKB, do poziomu – 57,9%. Wciąż jednak od 2017 r.

przekracza 50%, co świadczy o dużym znaczeniu eksportu w gospodarce kraju. Niewątpliwie w ostatnich latach Polska stała się bardziej otwarta na handel międzynarodowy, a eksport stał się ważnym czynnikiem napędzającym wzrost gospodarczy.

Podobnie rzecz się ma z importem. W 2017 r. również relacja importu do popytu krajowego przekroczyła 50%. W 2023 r. ten wskaźnik wyniósł 55,3%, podczas gdy w 2014 r. stanowił jedynie 46,0%. Obie te tendencje mogą świadczyć o większej konkurencyjności polskich wyrobów i usług na rynkach zagranicznych oraz o lepszej integracji kraju w globalnych łańcuchach dostaw.

Szybkie tempo umiędzynarodawiania polskiej gospodarki w ostatnich latach

Wykres 1.15. Poziom umiędzynarodowienia polskiej gospodarki – relacja eksportu do PKB i relacja importu do popytu krajowego w latach 2014-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z publikacji *Roczne wskaźniki makroekonomiczne*, Aktualizacja 17.04.2025 r.

Proces umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw jest w znacznej mierze zależny od sytuacji gospodarczej w UE. W następstwie gorszej koniunktury UE w 2023 r. (wzrost PKB UE o 0,5%) – polski eksport wzrósł realnie jedynie o 2,4%, przy wzroście na poziomie 13% r/r w 2022 r. (PKB UE – wzrost o 3,5%), 22% w 2021 r. (PKB UE – wzrost o 6,3%) i 2,7% w 2020 r. (PKB UE – spadek o 5,6%).

W 2023 r. słaba koniunktura UE mocno wpłynęła na polski eksport

Popyt krajowy rósł nieprzerwanie od 2014 do 2019 r. i dopiero w pandemicznym 2020 r. spadł o 2,8%. Dane za lata 2021-2022 wskazują na jego ponowny wzrost odpowiednio o 8,6% i 4,8 r/r, by znowu w 2023 r. zanotować spadek o 3,1%. Tempo zmian popytu krajowego miało istotne przełożenie na dynamikę importu ogółem, który w covidowym 2020 r. zanotował ujemną dynamikę (spadek o 1,4% r/r). W 2021 r. wzrósł o rekordowe w ostatnim dziesięcioleciu 28,2% r/r, po czym wyhamował w 2022 r. do 18,9% r/r, by w 2023 r. zanotować spadek o 5,9%. Warto jednak dodać, że wstępne dane GUS wskazują na wzrost eksportu w 2024 r. na poziomie 0,8% r/r i importu na poziomie 3,5% r/r.

Skłonność polskich przedsiębiorstw do eksportu i importu

Jedną z podstawowych miar internacjonalizacji gospodarki jest liczba przedsiębiorstw zajmujących się eksportem lub importem. Niestety obszar ten nadal nie należy do silnych stron naszej gospodarki. Z szacunków własnych, opartych na danych GUS za 2023 r., wynika, że **4,9% firm w Polsce (tj. 112,1 tys.) sprzedaje wyroby za granicę, a zaledwie 0,8% (18,5 tys.) – usługi**⁵³. Te niskie odsetki w dużej mierze

Odsetek eksporterów wśród polskich firm jest nadal niski

⁵³ Są to wartości przybliżone z uwagi na odmienną metodykę zbierania danych dotyczących liczby eksporterów i liczby przedsiębiorstw ogółem. Odsetek przedsiębiorstw eksportujących obliczony przedstawiając relację liczby eksporterów wyrobów i usług, wyliczonej przez GUS na potrzeby niniejszego Raportu, do liczby przedsiębiorstw niefinansowych, publikowanej przez GUS w *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.* i wydaniach poprzednich.

są konsekwencją bardzo słabych wyników mikroprzedsiębiorstw. Wyniki większych podmiotów prezentują się znacznie lepiej.

Analogiczne szacunki w zakresie importu wskazują na nieco większe niż dla eksportu rozmiary umiędzynarodowienia polskich przedsiębiorstw, jednak również w tym przypadku trudno mówić o rozwiniętej współpracy z zagranicą. W 2023 r. odsetek firm sprowadzających wyroby z zagranicy wyniósł 10,4% (239,4 tys.), a usługi – 1,16% (26,8 tys.).

Wyższy odsetek importerów niż eksporterów

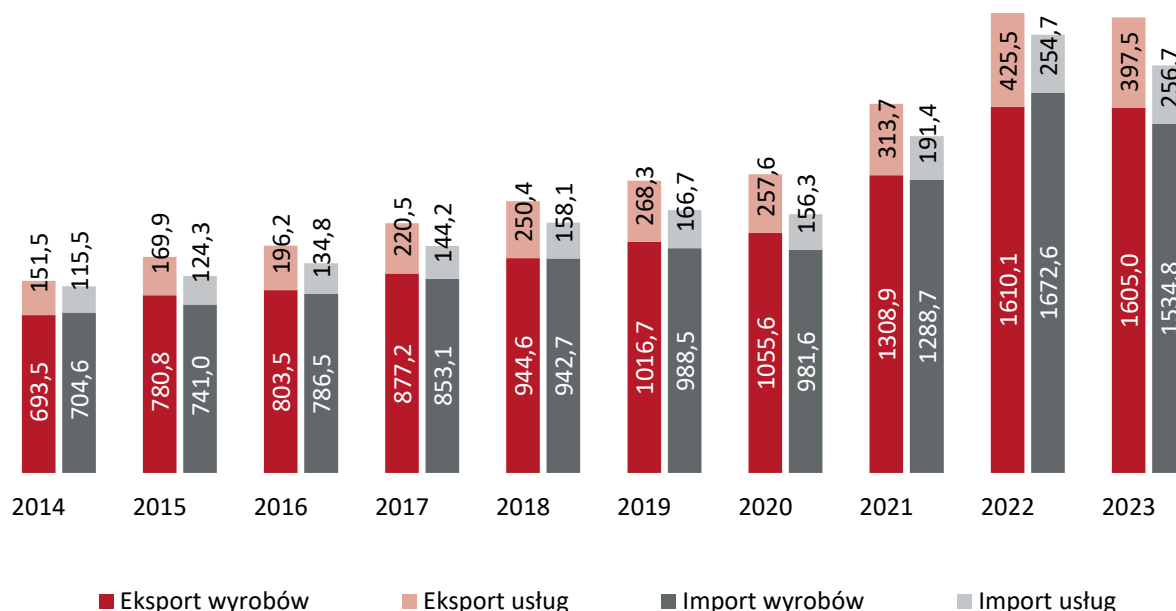
Rozmiary handlu zagranicznego polskich przedsiębiorstw

W 2023 r. eksport osiągnął 2,0 bln zł a import – 1,79 bln zł. Nastąpił spadek relacji wartości eksportu do importu

Według danych GUS za 2023 r. eksport przedsiębiorstw działających w Polsce, łącznie w zakresie wyrobów i usług, wyniósł 2,00 bln zł, a import 1,79 bln zł. Eksport wyrobów ukształtował się na poziomie 1,61 bln zł, a usług – 397,5 mld zł. Z kolei import wyrobów wyniósł 1,53 bln zł, a usług – 256,7 mld zł. W 2023 r., po dwóch latach słabszych wyników w zakresie relacji eksportu do importu – nastąpiła poprawa. W 2023 r.

wyniosła ona 111,8 wobec 105,6% w 2022 r. i 109,6% w 2021 r. Nadwyżka w handlu wyrobami i usługami wyniosła 210,9 mld zł. Rostała ona dynamicznie na przestrzeni ostatnich lat, jedynie w 2018, 2021 i 2022 r. zanotowano jej spadek.

Wykres 1.16. Wartość eksportu wyrobów i usług oraz importu wyrobów i usług w latach 2014-2023 (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne według danych opracowanych przez GUS na potrzeby niniejszego Raportu.

Szacunki oparte na danych GUS wskazują, że sprzedaż za granicę przeciętnego polskiego eksportera jest niewielka. W 2023 r. przeciętny eksporter wyrobów sprzedał za granicę towary o wartości 14,3 mln zł, a eksporter usług – o wartości 21,5 mln zł. Mikroprzedsiębiorstwa zdecydowanie odstawały od pozostałych grup na tym tle. Wartość eksportu, która przypadała na przeciętnego mikroeksportera wyrobów wyniosła 1,04 mln zł. Większe podmioty wypadły dużo lepiej – przeciętny mały eksporter sprzedał za granicę wyroby o wartości 4,8 mln zł, wartość sprzedaży średniego eksportera wyniosła 27,0 mln zł mln zł, a dużego – 286,6 mln zł.

Eksport przeciętnego eksportera wyrobów osiągnął 14,3 mln zł, a usług – 21,5 mln zł

Blisko jedna czwarta (24,5%) przychodów polskich przedsiębiorstw pochodziła z eksportu

Polskie firmy, pomimo spadku, wciąż generują relatywnie duży odsetek swoich przychodów z eksportu. Według szacunków bazujących na danych GUS, w 2023 r. 24,7% przychodów przedsiębiorstw pochodziło z eksportu wyrobów i usług. Na przestrzeni lat 2013-2021 widać stały wzrost umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw, mierzonego odsetkiem eksportu wyrobów i usług w przychodach ogółem przedsiębiorstw. W 2022 r. zanotowano pierwszy nieznaczny spadek (o 0,1p.p.), a kolejny w 2023 r. (o 1,2 p.p.).

Tabela 1.7. Udział eksportu wyrobów i usług w przychodach ogółem w grupach przedsiębiorstw według liczby pracujących w latach 2013-2023

	Ogółem*	0-9	10-49	50-249	> 249
2013	20,8%	5,6%	12,7%	16,3%	22,5%
2014	21,6%	5,7%	13,0%	18,4%	24,5%
2015	22,6%	5,8%	13,2%	18,6%	25,6%
2016	23,6%	5,9%	13,9%	19,7%	26,2%
2017	24,0%	5,2%	13,9%	19,6%	26,2%
2018	24,1%	4,9%	14,5%	19,2%	26,5%
2019	24,4%	4,7%	15,3%	20,0%	26,7%
2020	25,0%	5,1%	16,0%	21,4%	26,6%
2021	25,8%	5,9%	17,0%	20,9%	27,0%
2022	25,7%	6,2%	18,5%	21,0%	26,4%
2023	24,5%	bd.	bd.	bd.	bd.

* Pozycja ogółem zawiera wszystkie pozostałe grupowania firm przedstawione w tabeli oraz grupę podmiotów, których liczba pracujących jest nieokreślona.

Źródło: Opracowanie własne według danych opracowanych przez GUS na potrzeby niniejszego Raportu oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS 2024 i wydań poprzednich.

Specjalizacja eksportowa polskich przedsiębiorstw

Polski eksport generowany jest głównie przez eksporterów wyspecjalizowanych⁵⁴.

6,5 tys. eksporterów wyspecjalizowanych (34,2% ogółu eksporterów) odpowiada za ponad dwie trzecie (72,3%) eksportu polskich przedsiębiorstw. Osiągają oni pięciokrotnie większe obroty z eksportu przypadające na przeciętnego eksportera (147,2 mln zł) niż pozostali eksporterzy (29,3 mln zł). Co więcej, ponad połowa eksportu (52,7%) realizowana jest przez eksporterów wysoce wyspecjalizowanych⁵⁵ (4,3 tys. podmiotów stanowiące 22,4% ogółu eksporterów). Jedna tego typu firma osiąga przeciętnie 163,6 mln zł przychodów z eksportu.

Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym w eksporcie polskich firm

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego odgrywają dominującą rolę w polskim eksporcie⁵⁶. Od tej grupy przedsiębiorstw pochodzi blisko dwie trzecie wartości polskiego eksportu (65,2%), choć stanowią jedną trzecią polskich eksporterów (33,3%; 6,4 tys. podmiotów). Przeciętny eksporter z udziałem kapitału zagranicznego osiąga trzyipółkrotnie większe przychody z eksportu (136,4 mln zł) niż pozostałe podmioty (36,3 mln zł). Eksporterzy z kapitałem zagranicznym stanowią ponad połowę (52,7%) eksporterów wyspecjalizowanych i osiągnęły trzy czwarte ich przychodów z eksportu (75,0%).

⁵⁴ Eksporterów, których przychody z eksportu wyniosły powyżej 50% przychodów ogółem. Dane w ramce dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

⁵⁵ Chodzi o eksporterów, których przychody z eksportu wyniosły powyżej 75% przychodów ogółem.

⁵⁶ Dane w ramce dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Rozdział 2. Ranking małej i średniej przedsiębiorczości⁵⁷ w układzie wojewódzkim.

Wskaźnik syntetyczny

Mazowieckie kolejny raz liderem rankingu przedsiębiorczości

W latach 2008–2023 Mazowsze było niekwestionowanym liderem rankingu przedsiębiorczości. W 2023 r. zajęło pierwsze miejsce w 19 z 27 analizowanych kategorii.

Wartość syntetycznego wskaźnika przedsiębiorczości dla województwa mazowieckiego wyniosła 85,5 i była nieco wyższa niż rok wcześniej (85,3). Drugie miejsce w rankingu zajęło województwo pomorskie (74,1), trzecie – wielkopolskie (70,4). Najgorzej wypadło województwo warmińsko-mazurskie (23,6). Na przedostatnim miejscu znalazło się Świętokrzyskie (24,9). Zaś 14. miejsce, podobnie jak rok wcześniej, zajęło województwo podkarpackie.

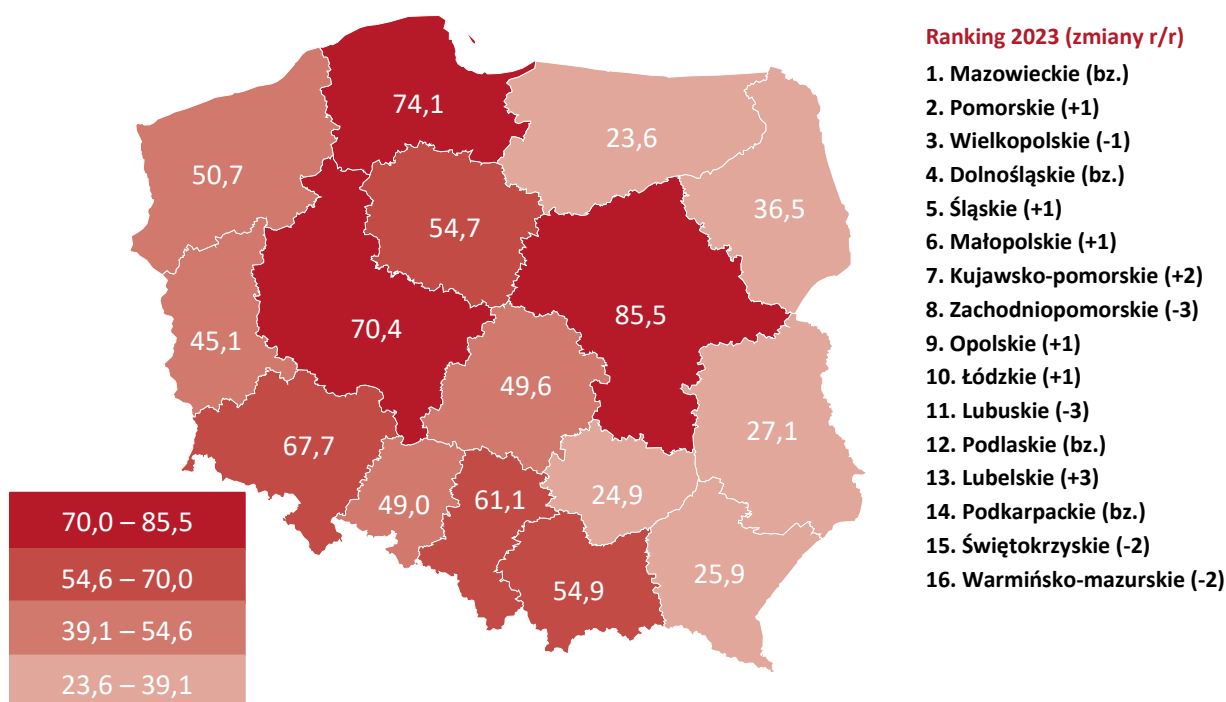
W 2023 r. tylko trzy województwa utrzymały swoje pozycje: lider – mazowieckie oraz dolnośląskie i podlaskie. Najbardziej awansowało woj. lubelskie – o trzy pozycje w górę. Z kolei o trzy pozycje w dół przesunęło się województwo zachodniopomorskie (z 5 na 8) oraz województwo lubuskie (z 8 na 11).

⁵⁷ Ranking sporządzono na podstawie następujących wskaźników:

- liczba przedsiębiorstw aktywnych na 1000 mieszkańców (dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich);
- liczba pracujących na aktywny podmiot w firmach mikro, małych i średnich;
- pracujący w przedsiębiorstwach aktywnych (mikro, małych i średnich) na 1000 mieszkańców;
- przychody na aktywne przedsiębiorstwo mikro, małe i średnie;
- przychody na pracującego w aktywnej firmie mikro, małej, średniej;
- udział kosztów w przychodach w aktywnych przedsiębiorstwach mikro, małych i średnich;
- przeciętne wynagrodzenie w przedsiębiorstwach aktywnych mikro, małych i średnich;
- nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo aktywne;
- nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na pracującego w aktywnym przedsiębiorstwie mikro, małym i średnim.

Wskaźnik syntetyczny (WS) został sporządzony według wzoru: $WS = [(p*n) - x] * 100 / \max [(p*n) - x]$,

gdzie: n – liczba zmiennych, x – liczba punktów za zmienne stanowiące sumę miejsc zajętych przez region w rankingu w poszczególnych podrankingach, p – liczba miejsc w rankingu, $\max [(p*n) - x]$ – maksymalna liczba punktów, jakie można uzyskać w przypadku zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach. Wartość wskaźnika to poziom zrealizowania przez region maksymalnego wyniku, czyli zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach.

Mapa 2.1. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Liderzy rankingu

I miejsce: Mazowieckie

Firmy mikro

Nr 1 pod względem:

- liczby firm aktywnych na 1000 mieszkańców (76,2),
- liczby pracujących w mikro firmach na 1000 mieszkańców (138,8),
- wielkości przychodów przypadających na jedną mikrofirmę (1,35 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w mikrofirmie (0,74 mln zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w mikrofirmie (6292 zł),
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na mikrofirmę (44,5 tys.),
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na pracującego w mikrofirmie (24,5 tys. zł).

Firmy małe

Nr 1 pod względem:

- liczby firm aktywnych na 1000 mieszkańców (1,5),
- liczby pracujących w małych firmach na 1000 mieszkańców (32,6),
- wielkości przychodów przypadających na jedną małą firmę (31,0 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w małej firmie (1,45 mln zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w małej firmie (9338 zł).

Firmy średnie

Nr 1 pod względem:

- liczby firm aktywnych na 1000 mieszkańców (0,5),

- liczby pracujących w średnich firmach na 1000 mieszkańców (54,5),
- wielkości przychodów przypadających na jedną średnią firmę (174,0 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w średniej firmie (1,6 mln zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w średniej firmie (10 692zł)
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na średnią firmę (5770,6 mln zł)
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na pracującego w średniej firmie (53,3 tys.).

II miejsce: Pomorskie

Województwo pomorskie II miejsce zajęło pod względem:

- liczby firm mikro aktywnych na 1000 mieszkańców (72,1),
- liczby pracujących w mikro firmach na 1000 mieszkańców (137,3),
- wielkości przychodów przypadających na jedną średnią firmę (138,9 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w średniej firmie (1,3 mln zł),
- udziału kosztów w przychodach (%) w przeciętnej mikro firmie (0,78).

III miejsce wśród województw uzyskało pod względem:

- wielkości przychodów przypadających na małą firmę (17,68 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w małej firmie (830 tys. zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach małych (7541 zł) i średnich przedsiębiorstwach (8071 zł),
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na średnią firmę (4,9 mln zł),
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na pracującego w średniej firmie (45,4 tys. zł).

Województwo pomorskie w żadnej z kategorii nie zajęło I miejsca.

III miejsce: Wielkopolskie

Województwo wielkopolskie II miejsce zajęło pod względem 8 wskaźników i są to:

- liczba firm małych aktywnych na 1000 mieszkańców (1,51),
- liczba firm średnich na 1000 mieszkańców (0,45),
- liczba pracujących w małych firmach na 1000 mieszkańców (32,0),
- liczba pracujących w średnich firmach na 1000 mieszkańców (48,0),
- wielkość przychodów przypadających na jedną mikrofirmę (870 tys. zł),
- wielkość przychodów przypadających na jedną małą firmę (18 mln zł),
- wielkość przychodów przypadających na pracującego w mikrofirmie (416,3 tys. zł),
- wielkość przychodów przypadających na pracującego w małej firmie (42,0 tys. zł).

III miejsce zajęło pod względem liczby pracujących przypadających na jedną firmę mikro (2,1).

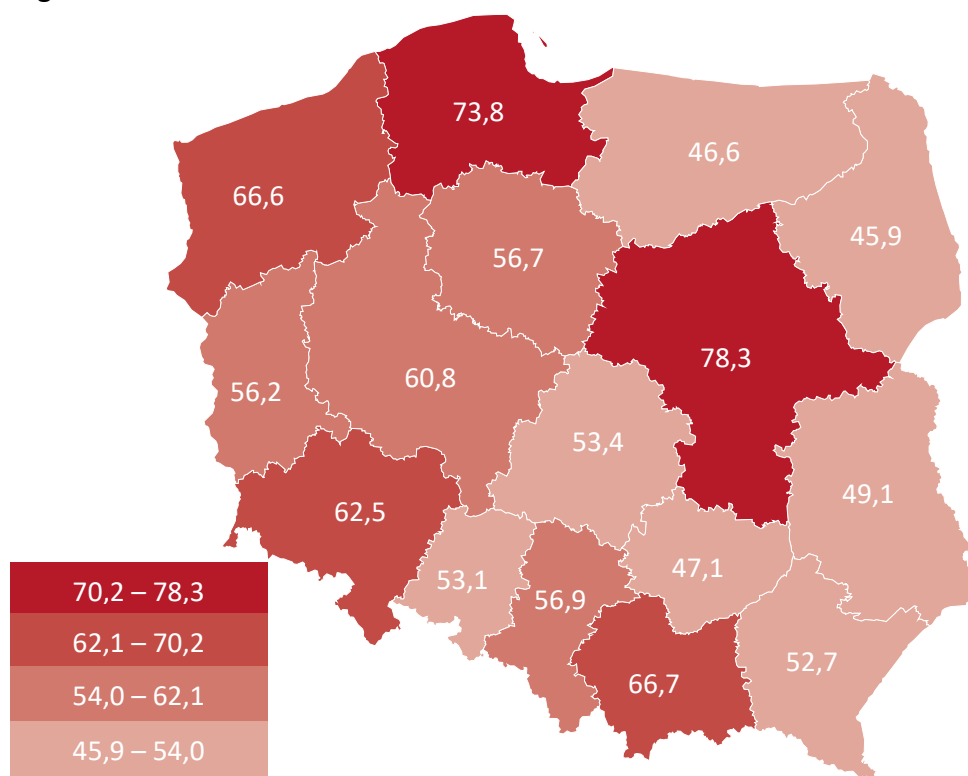
Województwo wielkopolskie w żadnej z kategorii nie zajęło I miejsca.

Porównanie województw pod względem najważniejszych wskaźników przedsiębiorczości

W celu przeprowadzenia oceny poziomu przedsiębiorczości w układzie regionalnym porównano wartości wskaźnika – liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców.

Pod względem liczby przedsiębiorstw aktywnych z sektora MSP na 1000 mieszkańców (mapa 2.2) najlepiej wypada województwo mazowieckie (78,3), a za nim pomorskie (73,8) i małopolskie (66,7). Wysoko plasują się również województwa: zachodniopomorskie (66,6), dolnośląskie (62,5) i wielkopolskie (60,8). Najniższe wartości osiągnęły województwa: podlaskie (45,9), warmińsko-mazurskie (46,6) oraz świętokrzyskie (47,1).

Mapa 2.2. Liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców w Polsce w 2023 r. – ujęcie regionalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 1000 mieszkańców

Podstawowe wskaźniki dotyczące przedsiębiorstw powstałych w 2022 r. i 2023 r. oraz przeżywalność tych podmiotów w pierwszym roku działalności wskazują na spadek przedsiębiorczości w Polsce (Tabela 2.1).

Tabela 2.1. Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w 2022 i 2023 r. na 1000 mieszkańców oraz ich przeżywalność – ujęcie regionalne

Liczba przedsiębiorstw powstałych w 2023 r. na 1000 mieszkańców	Liczba przedsiębiorstw powstałych w 2022 r. na 1000 mieszkańców	Region	Wskaźnik przeżycia pierwszego roku (%) 2023/2022	Wskaźnik przeżycia pierwszego roku (%) 2024/2023
7,7	7,9	Polska	67,0	59,2
8,5	9,4	Dolnośląskie	72,0	66,0
6,3	6,5	Kujawsko-pomorskie	52,3	59,4
6,1	6,8	Lubelskie	64,6	59,9
7,1	7,0	Lubuskie	48,8	30,2
6,4	7,1	Łódzkie	48,4	43,6
8,6	8,8	Małopolskie	81,8	72,3
11,6	11,2	Mazowieckie	72,6	66,2
4,9	5,1	Opolskie	67,5	61,5
5,8	6,2	Podkarpackie	58,1	58,1
6,0	6,3	Podlaskie	75,5	58,7
9,1	9,3	Pomorskie	72,2	65,6
6,3	6,4	Śląskie	51,3	56,1
5,5	6,2	Świętokrzyskie	72,8	54,9
5,6	5,8	Warmińsko-mazurskie	59,1	45,0
8,0	7,9	Wielkopolskie	72,0	36,6
7,9	7,6	Zachodniopomorskie	66,6	71,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2019–2023*, GUS, 2025.

W Polsce, w 2023 r. powstało mniej przedsiębiorstw niefinansowych niż rok wcześniej (291 438 wobec 299 714). Najwięcej firm w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powstało w województwie mazowieckim (11,6), pomorskim (9,1), małopolskim (8,6) i dolnośląskim (8,5). Najmniej natomiast – w województwie opolskim (4,9), świętokrzyskim (5,5), warmińsko-mazurskim (5,6) i podkarpackim (5,8).

Odsetek firm, które powstały w 2023 r. i przetrwały rok, wyniósł 59,2%. Przeżywalność pierwszego roku firm, które powstały w 2023 r. była niższa o 7,8 p.p. od analogicznego wskaźnika dla firm powstałych w 2022 r. Nastąpiło załamanie wartości tego wskaźnika, podobnie jak to miało miejsce w roku 2021/2022 (52,1%) – wówczas trudne warunki dla przedsiębiorczości związane były z przeciągającą się pandemią a ponad to rozpoczęciem wojny w Ukrainie. Najwyższą przeżywalnością 2024/2023 cechowały się przedsiębiorstwa z województw: małopolskiego (72,3%), zachodniopomorskiego (71,0) i mazowieckiego (66,2). Przeżywalność pierwszego roku poniżej 50% odnotowano w warmińsko-mazurskim (45,0%), łódzkim (43,6), wielkopolskim (36,6) i lubuskim (30,2%).

Przychody i nakłady przeciętnego przedsiębiorstwa z sektora MSP

W 2023 r. przeciętne przychody na jedno aktywne przedsiębiorstwo z sektora MSP wyniosły 1,88 mln zł i rok do roku były wyższe średnio o 70 tys. zł. W ujęciu regionalnym najwyższe średnie przychody na jedną firmę z sektora MSP zanotowano w województwie mazowieckim – 3,04 mln zł (wzrost r/r o około 70 tys. zł). Dość wysokie wzrosty (powyżej 100 tys. r/r) zanotowano w województwach: podlaskim, łódzkim, warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim. W 2023 r. wzrost przychodów zanotowano w 11 województwach (Tabela 2.2). Należy mieć na uwadze, że wzrosty przychodów nie były tak znaczące jak rok wcześniej – średnio pięciokrotnie mniejsze.

Średnie nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przypadające na jedną firmę z sektora MSP w 2023 r. wyniosły 57,3 tys. zł i wzrosły przeciętnie o 5,1 tys. zł w porównaniu z 2022 r.

Najwyższe średnie nakłady na rzeczowe aktywa trwałe poniosły MSP w województwie mazowieckim – 94,5 tys. zł, o 9,2 tys. zł wyższe niż rok wcześniej. Wzrost nakładów zanotowano w większości województw, z wyjątkiem wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko-mazurskiego, gdzie nakłady na jedną firmę z sektora MSP spadły odpowiednio o 2,2 tys. zł, 9,9 tys. zł i 750,0 zł (Tabela 2.2).

Tabela 2.2. Przychody (w mln zł) i nakłady (w tys. zł) na jedną firmę z sektora MSP w 2022 i 2023 r. (sortowane po przychodach w 2023 r.)

Region	Przychody w 2022 r.	Nakłady w 2022 r.	Przychody w 2023 r.	Nakłady w 2023 r.	Różnica w przychodach r/r	Różnica w nakładach r/r
Polska	1,81	52,16	1,88	57,27	0,07	5,11
Mazowieckie	2,97	85,20	3,04	94,48	0,07	9,28
Wielkopolskie	1,91	59,26	1,98	57,04	0,07	-2,22
Śląskie	1,82	43,77	1,85	48,77	0,03	5,00
Pomorskie	1,73	44,84	1,81	49,15	0,08	4,31
Opolskie	1,84	45,95	1,79	53,17	-0,05	7,22
Podlaskie	1,46	39,19	1,77	46,88	0,31	7,69
Łódzkie	1,46	42,85	1,59	48,71	0,13	5,86
Kujawsko-pomorskie	1,45	40,80	1,57	48,29	0,12	7,49
Dolnośląskie	1,50	54,06	1,57	60,04	0,07	5,98
Małopolskie	1,39	37,79	1,48	44,21	0,09	6,42
Lubuskie	1,50	47,41	1,46	53,57	-0,04	6,16
Lubelskie	1,37	36,57	1,38	43,10	0,01	6,53
Zachodniopomorskie	1,47	47,00	1,32	37,07	-0,15	-9,93
Świętokrzyskie	1,32	39,70	1,28	43,13	-0,04	3,43
Podkarpackie	1,31	40,49	1,27	42,75	-0,04	2,26
Warmińsko-mazurskie	1,13	42,35	1,25	41,60	0,12	-0,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne wynagrodzenia w aktywnych MSP

Wysokość **przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach aktywnych w 2023 r. wyniosła odpowiednio: 4828 zł, 7257 zł i 8130 zł.

Tabela 2.3. Przeciętne wynagrodzenia brutto w mikro, małych i średnich firmach w 2023 r. (w zł) i różnice w poszczególnych kategoriach w porównaniu z 2022 r. (w zł)

Region	Mikro	Małe	Średnie	Różnica w wynagrodzeniu r/r w mikro	Różnica w wynagrodzeniu r/r w małych	Różnica w wynagrodzeniu r/r w średnich
Polska	4828	7257	8130	444	942	902
Dolnośląskie	4772	7982	8572	343	1141	994
Kujawsko-pomorskie	4354	6432	7073	457	732	842
Lubelskie	4163	5888	6473	467	719	596
Lubuskie	4445	6619	7497	385	1008	820
Łódzkie	4421	6633	7129	526	885	799
Małopolskie	4633	6891	8056	574	843	747
Mazowieckie	6292	9338	10692	420	1139	1181
Opolskie	4333	6664	7578	440	801	980
Podkarpackie	4473	5624	6270	623	782	769
Podlaskie	4353	6048	6687	589	738	789
Pomorskie	4688	7541	8071	439	823	865
Śląskie	4690	7297	7778	434	989	851
Świętokrzyskie	4047	5807	7032	410	907	941
Warmińsko-mazurskie	4250	5779	6285	584	811	667
Wielkopolskie	4497	6764	7442	334	862	765
Zachodniopomorskie	4668	6915	7763	455	979	781

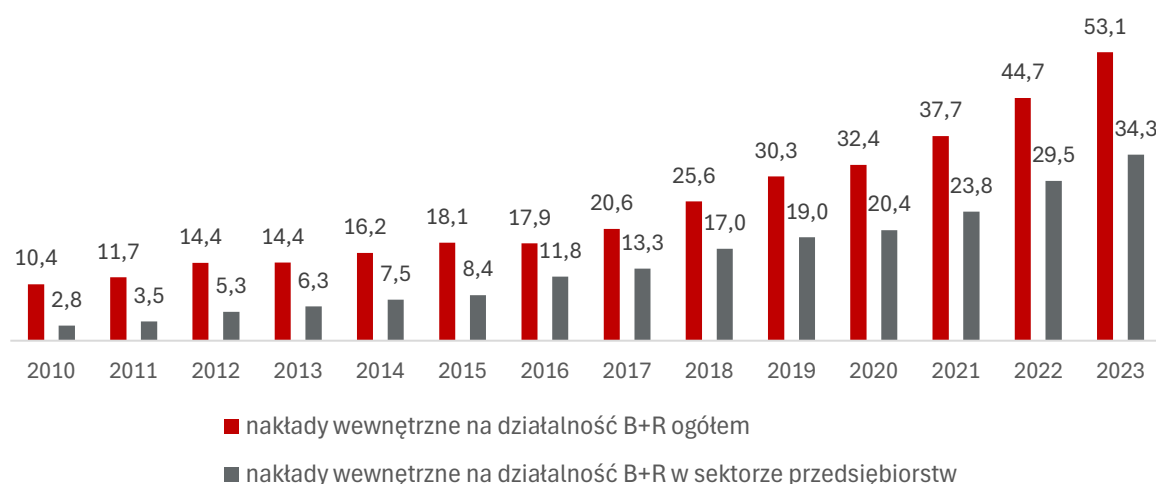
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niezależnie od wielkości firmy, w sektorze MSP, najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowano w województwie mazowieckim. Najniżej opłacano pracujących w województwach: świętokrzyskim i podkarpackim. Na poziomie województw, różnica pomiędzy najwyższym przeciętnym wynagrodzeniem a najniższym w mikrofirmie wynosi – 2 245 zł, w małym przedsiębiorstwie – 3 714 zł i średnim – 4 422 zł. Warto zwrócić uwagę, że minimalne wynagrodzenie brutto za pracę w 2023 r. wynosiło 3490,00 zł, tj. o 480 zł więcej niż w 2022 r. Jak wynika z Tabeli 2.3 przeciętnie każdy pracownik małej i średniej firmy otrzymał podwyżkę znacznie wyższą niż ustawowy wzrost płacy minimalnej – ta sytuacja jednak nie dotyczy pracowników firm mikro.

Rozdział 3. Działalność badawczo-rozwojowa⁵⁸ firm i ochrona własności przemysłowej

Według najnowszych badań GUS, dotyczących działalności badawczo-rozwojowej (B+R) w Polsce, nakłady krajowe brutto na działalność badawczo-rozwojową (GERD) w 2023 r. wyniosły 53,1 mld zł i w porównaniu z 2022 r. wzrosły o 18,8%. Niemal 65% nakładów na B+R (34,3 mld zł) poniósł sektor przedsiębiorstw (BERD). Jedna trzecia ogólnej wartości nakładów wewnętrznych na prowadzenie projektów B+R (17,8 mld zł) przypadła na sektor szkolnictwa wyższego (HERD). Sektor rządowy przeznaczył na ten cel 962,0 mln zł (GOVERD), a sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych – 113,8 mln zł (PNPERD).

Wykres 3.1. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

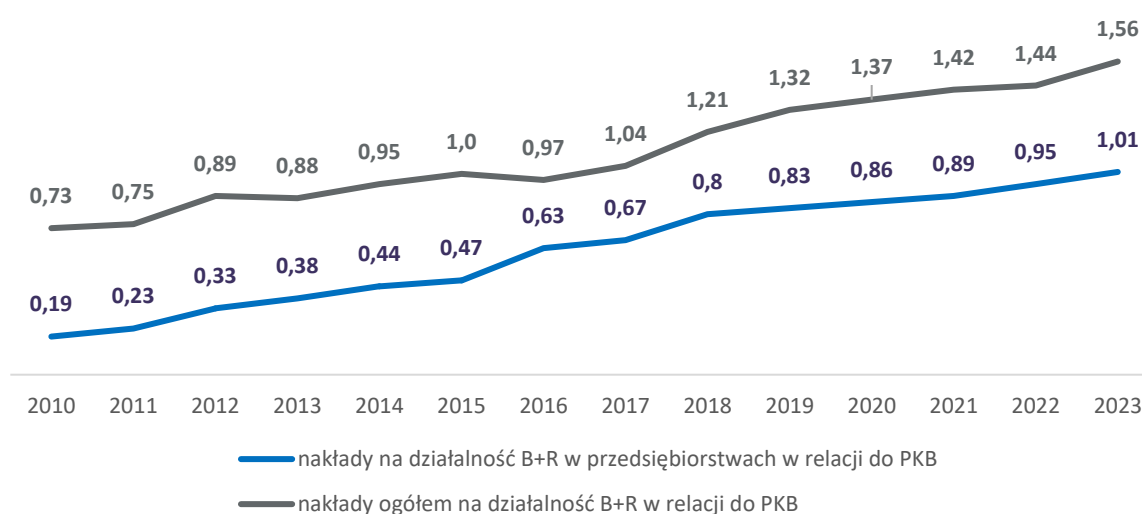
W 2023 r. w działalność B+R zaangażowanych było 7549 podmiotów, tj. o 1,6% więcej niż w roku poprzednim, z czego 6957 podmiotów (92%) stanowiły przedsiębiorstwa. Największe nakłady wewnętrzne na badania naukowe i prace rozwojowe odnotowano w podmiotach prowadzących działalność usługową – 75,0% nakładów krajowych brutto na działalność B+R. Wśród sekcji PKD 2007 najwyższym udziałem w nakładach wewnętrznych na projekty badawczo-rozwojowe charakteryzowały się: edukacja (27,4%), przetwórstwo przemysłowe (23,9%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (21,4%). Wśród sekcji uwzględnionych w analizie GUS najwyższy udział nakładów bieżących w nakładach

⁵⁸ Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) – praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy (w tym wiedzy o rodzaju ludzkim, kulturze i społeczeństwie) oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla istniejącej wiedzy.

poniesionych na realizację prac B+R zaobserwowano w sekcjach informacja i komunikacja (95,2%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (85,1%)⁵⁹.

Intensywność prac B+R określa się relacją nakładów B+R w stosunku do PKB. W Polsce wskaźnik ten od lat systematycznie rośnie, jednak zakładany poziom (1,7% PKB na 2020 r.) przyjęty w Strategii Europa 2020⁶⁰ nie został wciąż osiągnięty. W 2023 r. wyniósł 1,56% PKB i był wyższy o 0,12 p.p. niż w 2022 r. Wskaźnik ten obejmuje wszystkie nakłady wewnętrzne poniesione na działalność badawczą i rozwojową przez wszystkie jednostki (zgrupowane w cztery sektory: rządowy, przedsiębiorstw, szkolnictwa wyższego i prywatnych instytucji niekomercyjnych) w kraju, prowadzące tego rodzaju działalność – niezależnie od źródeł pochodzenia środków – w relacji do PKB.

Wykres 3.2. Nakłady na B+R w relacji do PKB (w %)

Źródło: <https://strateg.gov.pl>

W 2023 r. największe nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową poniosły podmioty z sektora przedsiębiorstw, co odzwierciedla poziom wskaźnika intensywności prac B+R dla sektora wynoszący 1,01% (BERD/PKB), następnie w sektorze szkolnictwa wyższego: HERD/PKB – 0,52%, w sektorze rządowym: GOVERD/PKB – 0,03% oraz w sektorze prywatnych instytucji niekomercyjnych: PNPERD/PKB – 0,003%.

Ochrona własności intelektualnej w przedsiębiorstwach

W 2023 r. dokonano 3 363 zgłoszeń do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (UPRP) i było to mniej o około 15% w porównaniu z 2022 r. Ponad 50% zgłoszeń patentowych pochodzi od podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, pozostałe zgłoszenia dokonywane są przez instytuty badawcze i uczelnie wyższe.

⁵⁹ Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2023 r., GUS, 2024.

⁶⁰ W Strategii Europa 2020 planowano w Polsce osiągnąć poziom nakładów na działalność B+R na poziomie 1,7% PKB (dla UE – 3%).

Rozdział 4. Statystyczny obraz polskich mikroprzedsiębiorstw

Znaczenie mikroprzedsiębiorstw w gospodarce

Polska gospodarka, podobnie jak większość gospodarek, jest zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa⁶¹. Ich udział w strukturze wszystkich przedsiębiorstw wynosi aż 97,2%.

Spośród wszystkich grup przedsiębiorstw, mikroprzedsiębiorstwa mają największy udział w tworzeniu PKB – 27,9% (dane za 2022 r.), a przyjmując wartość PKB generowaną przez sektor przedsiębiorstw jako 100% – 37,6%.

Podobnie wysoki udział charakteryzuje polskie mikrofirmy, gdy pod uwagę weźmiemy liczbę pracujących w poszczególnych klasach wielkości przedsiębiorstw. Podmioty mikro generują 42,2% miejsc pracy w całym sektorze (liczba pracujących w takich firmach wynosi blisko 4,3 mln osób). Większość mikroprzedsiębiorstw to firmy jednoosobowe (73%⁶²), a przeciętna liczba zatrudnionych w tej grupie podmiotów to ok. 1,5 mln osób.

Polskie mikroprzedsiębiorstwa charakteryzuje pozytywny trend rozwojowy: na przestrzeni ostatnich lat rośnie ich liczba, przychody, liczba pracujących

Liczba i struktura mikroprzedsiębiorstw w Polsce

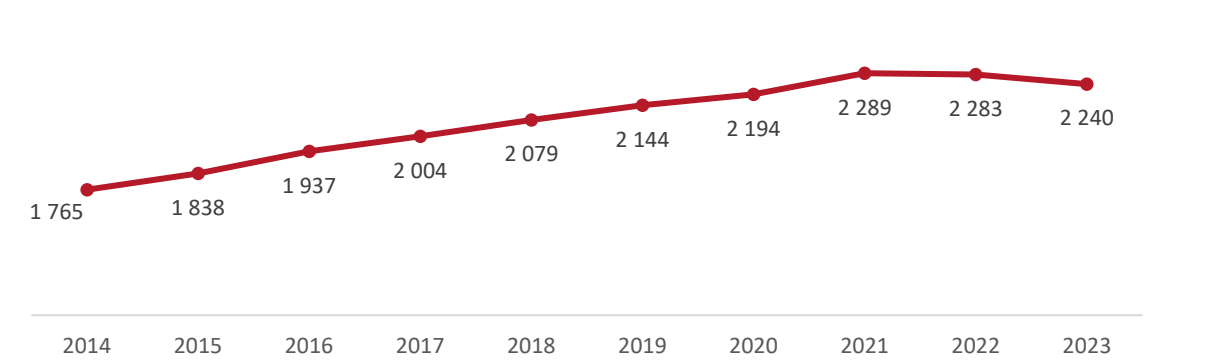
Rosnący od 2014 r. trend liczby aktywnych mikroprzedsiębiorstw słabnie od 2022 r.

Analiza danych dotyczących liczby polskich mikroprzedsiębiorstw w latach 2014-2023 pokazuje rosnący trend w tym obszarze. Przy czym w latach 2022-2023 odnotowano lekkie zahamowanie wzrostu. W 2023 r. liczba mikrofirm spadła rok do roku o 43,2 tys. (o 1,2%). Należy jednak dodać, że liczba mikroprzedsiębiorstw była w 2023 r. o 26,9% wyższa niż w 2014 r. (Wykres 4.1, Tabela 4.1).

⁶¹ Podmioty zatrudniające od 0 do maksymalnie 9 osób (bez względu na ich formę prawną).

⁶² Obliczenia własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2023 roku*, GUS, 2024.

Wykres 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2014-2023 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

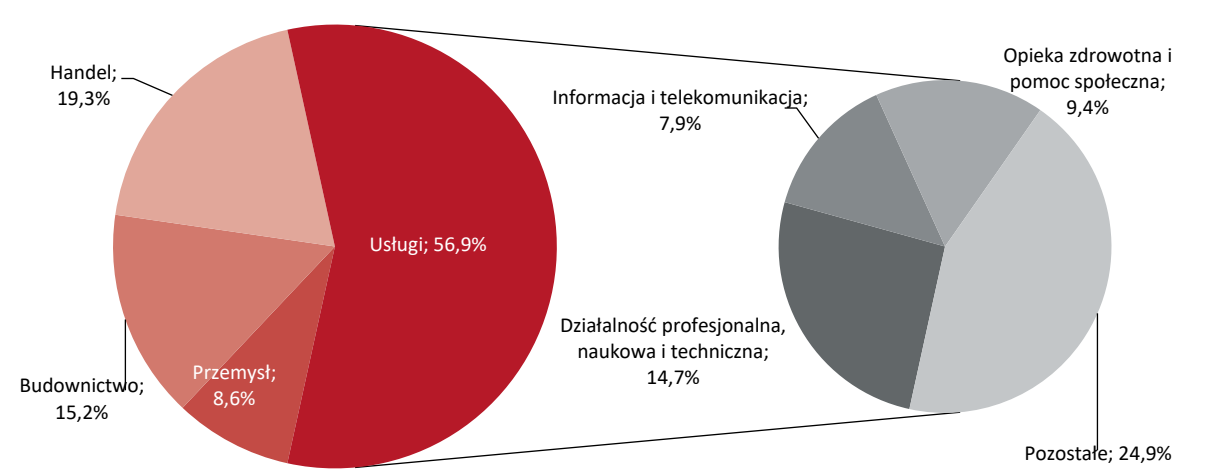
Tabela 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2014-2023 (w tys.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba mikroprzedsiębiorstw	1764,6	1838,4	1937,3	2004,3	2078,7	2144,2	2194,2	2288,8	2283,4	2240,1
w tym firmy osób fizycznych	1644,7	1691,1	1754,7	1791,1	1855,4	1901,6	1947,2	2014,1	2000,7	1982,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Najwięcej mikroprzedsiębiorstw działa w Usługach (56,9%) i Handlu (19,3%). Co szósta firma prowadzi działalność w Budownictwie (15,2%), a co jedenasta w Przemysle (8,6%) (Wykres 4.2). Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw nie zmieniła się istotnie na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 4.2. Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw w Polsce w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Najpopularniejszą formą ewidencji księgowej stosowaną przez mikroprzedsiębiorstwa jest prowadzenie podatkowej księgi przychodów i rozchodów (60,1% – ponad 1,3 mln firm). Co czwarta mikrofirma prowadzi ewidencję przychodów (25,5% – 570 tys. firm), co dziewiąta

– księgę rachunkową (11,8% – 264 tys. firm), a tylko 2,6% – kartę podatkową (59 tys. firm). Na przestrzeni lat 2014-2023 widoczny jest trend wzrostowy w liczbie firm prowadzących księgę rachunkową oraz ewidencję przychodów, spadła natomiast liczba podmiotów korzystających z podatkowej księgi przychodów i rozchodów oraz z karty podatkowej.

Tabela 4.2. Struktura mikroprzedsiębiorstw według form ewidencji księgowej, w latach 2014-2023 (w %)

Mikroprzedsiębiorstwa prowadzące:	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
księgę rachunkową	7,7	9,0	9,4	10,4	12,9	11,4	11,2	11,5	12,0	11,8
podatkową księgę przychodów i rozchodów	69,8	68,5	68,2	67,2	65,1	66,7	66,6	65,2	59,6	60,1
ewidencję przychodów	18,5	18,1	18,1	18,5	18,0	18,4	19,2	20,0	25,7	25,5
kartę podatkową	4,1	4,4	4,3	4,0	3,9	3,5	3,0	3,3	2,6	2,6
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Sytuacja finansowa mikroprzedsiębiorstw w 2023 r.

W latach 2014-2023 odnotowano wzrostowy trend wartości produkcji w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem (o 112%). W przypadku mikroprzedsiębiorstw wzrost ten był większy niż przedsiębiorstw ogółem – wartość produkcji w 2023 r. była większa o 131,2% w porównaniu do 2014 r. Jednocześnie wartość produkcji najmniejszych podmiotów wzrosła w 2023 r. o 3,2% w porównaniu do poprzedniego roku.

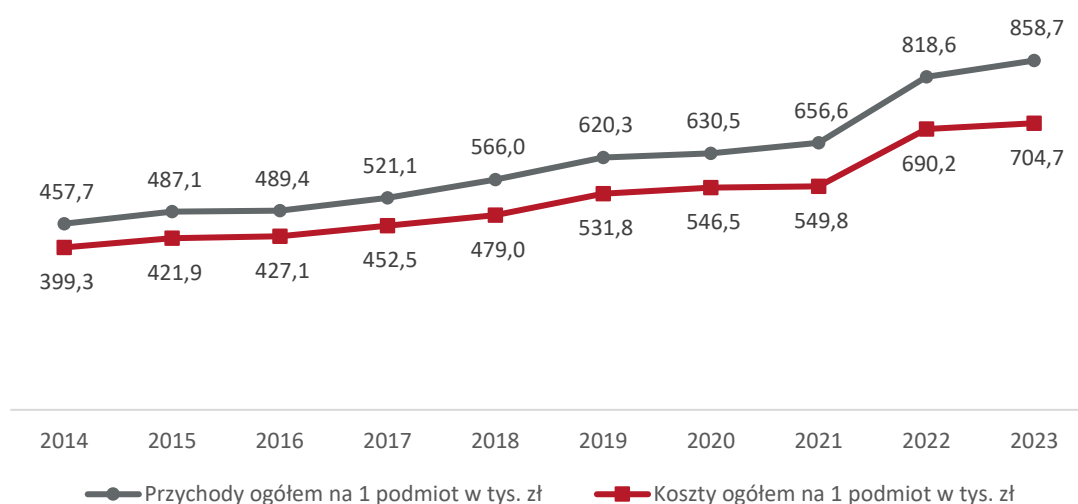
Tabela 4.3. Wartość produkcji w mld zł w latach 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	2890,3	3075,3	3127,4	3478,3	3787,3	4020,2	3820,1	4662,0	5857,8	6127,2
Mikro-przedsiębiorstwa ogółem, z czego:	797,7	886,6	940,2	1042,9	1180,4	1275,1	1137,5	1428,2	1786,5	1844,4
mikro-przedsiębiorstwa osób prawnych	271,0	311,1	368,8	436,2	519,9	566,7	471,5	642,6	891,4	862,6
mikro-przedsiębiorstwa osób fizycznych	526,7	575,5	571,5	606,6	660,6	708,4	665,9	785,6	895,1	981,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Dane za lata 2014-2023 pokazują także systematyczny wzrost przychodów i kosztów mikroprzedsiębiorstw. W analizowanym okresie przychody przypadające na jedno przedsiębiorstwo rosły nieco szybciej niż koszty – w roku 2023 w porównaniu z rokiem 2014 przychody były wyższe o 87,6%, a koszty – o 76,5%. W roku 2023, w porównaniu z poprzednim, wzrost przychodów na jedno przedsiębiorstwo był nieznacznie wyższy niż kosztów (przychody – 4,9% r/r, koszty – 2,1% r/r). Wskaźnik poziomu kosztów, czyli procentowa relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem, w analizowanym okresie nieznacznie się obniżył (w roku 2014 wynosił 87,2%, a w 2022 r. – 82,1%).

Wykres 4.3. Przychody i koszty ogółem przypadające na jedno mikroprzedsiębiorstwo w latach 2014-2023 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

W latach 2014-2023 odnotowano wzrost wartości dodanej wytworzonej przez mikroprzedsiębiorstwa (z 238,7 mld zł do 617,0 mld zł – o 158,5%). W 2023 r. również odnotowano wzrost tej wartości w porównaniu z poprzednim rokiem (o 2,9% r/r). Na przestrzeni lat 2014-2023 wystąpił także wzrost rentowności sektora przedsiębiorstw niefinansowych⁶³. Na tle całej populacji przedsiębiorstw najwyższą rentownością charakteryzują się mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych. W analizowanym okresie wartość wskaźnika rentowności obrotu brutto tej grupy firm ulegała wahaniom, ale w roku 2023 była wyższa o 5,1 p.p. niż w 2014 r.

W przypadku całej populacji przedsiębiorstw w roku 2023 wskaźnik rentowności obrotu brutto był wyższy o 1,6 p.p. niż w roku 2014 i niższy o 0,2 p.p. niż w 2022 r. Analiza danych dotyczących mikroprzedsiębiorstw ogółem pokazuje, że w 2023 r. w porównaniu do roku poprzedniego wskaźnik ten wzrósł o 2,2 p.p. Przy czym w przypadku mikrofirm osób fizycznych jego wartości wzrosła o 2,7 p.p., a mikroprzedsiębiorstw osób prawnych –

⁶³ Mierzonej wskaźnikiem rentowności obrotu brutto – procentową relacją wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem.

o 0,7 p.p. W 2023 r. odnotowano także spadek wartości wskaźnika rentowności obrotu brutto dużych firm (o 1,3 p.p. r/r) – cały czas jest on dużo niższy niż mikroprzedsiębiorstw.

Tabela 4.4. Wskaźniki rentowności obrotu brutto w mikroprzedsiębiorstwach na tle wybranych przedsiębiorstw w latach 2014-2023 (w %)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	6,5	6,3	6,6	7,1	7,3	6,9	6,8	9,1	8,3	8,1
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem	12,8	13,4	12,7	13,2	15,4	14,3	13,3	16,3	15,7	17,9
Mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych	4,1	4,3	3,1	4,2	7,4	4,1	2,2	10,0	8,0	8,7
Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych	17,4	18,5	19,0	19,7	21,7	23,2	24,5	22,0	24,0	26,7
Duże przedsiębiorstwa	4,2	3,0	4,6	5,3	4,3	3,9	3,7	6,5	5,6	4,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Kolejna kwestia to nakłady inwestycyjne⁶⁴. W 2023 r. dla przedsiębiorstw ogółem wzrosły one z 294,7 mld zł do 322,3 mld zł (o 9,4% r/r). Jednak w przypadku mikroprzedsiębiorstw ogółem wzrost nakładów inwestycyjnych był nieco niższy i wyniósł 6,2% r/r (z 44,6 mld zł do 47,4 mld zł). W 2023 r. spadły nakłady inwestycyjne mikroprzedsiębiorstw osób fizycznych (o 4,7% r/r). Natomiast w przypadku mikrofirm osób prawnych odnotowano wzrost wynoszący 11,4% r/r.

Nakłady inwestycyjne na jedno mikroprzedsiębiorstwo stanowiły przeciętnie 7,7% wytworzonej wartości dodanej (udział ten był wyższy w przypadku mikrofirm osób prawnych – 11,7%, niższy zaś w przypadku tych prowadzonych przez osoby fizyczne – 4,2%). Mikrofirmy osób fizycznych charakteryzował też wyższy niż ogółu przedsiębiorstw udział nakładów na zakup używanych środków trwałych w nakładach ogółem (w 2023 r. wynosił on 26,8% w porównaniu z 8,6% dla ogółu firm).

⁶⁴ Prezentowane wartości obejmują nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

Tabela 4.5. Nakłady inwestycyjne na jedno przedsiębiorstwo (w tys. zł) i udział nakładów w wartości dodanej (w %) w latach 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	99,5	104,8	93,7	93,6	101,5	108,8	99,3	106,2	125,4	139,7
<i>jako procent wartości dodanej</i>	19,7%	20,0%	18,2%	16,9%	18,4%	18,7%	17,0%	17,3%	15,4%	15,8%
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem	17,0	16,2	15,6	17,1	18,6	20,1	19,5	18,8	19,5	21,2
<i>jako procent wartości dodanej</i>	12,6%	11,1%	10,4%	10,5%	11,4%	11,3%	11,4%	9,2%	7,4%	7,7%
Mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych	150,9	111,5	94,1	92,6	105,5	109,4	115,7	103,0	106,8	130,6
<i>jako procent wartości dodanej</i>	21,5%	16,9%	14,8%	14,7%	15,8%	15,6%	16,9%	13,1%	10,4	11,7
Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych	7,2	7,9	7,5	8,1	8,2	8,7	7,3	7,4	7,2	6,9
<i>jako procent wartości dodanej</i>	7,7%	7,8%	7,5%	7,6%	8,0%	7,8%	6,9%	5,9%	4,7%	4,2%
Udział nakładów na zakup używanych środków trwałych w nakładach ogółem (mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych)	15,8%	15,9%	19,1%	19,5%	17,7%	17,0%	17,6%	18,4%	17,6%	26,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Mikroprzedsiębiorstwa a rynek pracy

W mikroprzedsiębiorstwach w roku 2023 pracowało ponad 4,3 mln osób, w tym blisko 1,5 mln zatrudnionych. W porównaniu z sytuacją rok wcześniej, liczba pracujących w tej grupie podmiotów spadła o 1,0% (o 44,0 tys. osób), a zatrudnionych o 2,6% (o 40,8 tys. osób). W porównaniu z 2014 r. liczba pracujących w roku 2023 była wyższa o 24,0%, a zatrudnionych – o 20,2%.

W ostatnich latach obserwujemy rosnący trend, jeżeli chodzi o liczbę pracujących i zatrudnionych w mikrofirmach. Nadal wysoka jest liczba osób samozatrudnionych, których w 2023 r. było blisko 1,7 mln (10,2% wszystkich pracujących w polskiej gospodarce)

Udział osób pracujących w mikroprzedsiębiorstwach wśród wszystkich pracujących w sektorze przedsiębiorstw wynosił w 2023 r. 42,2%.

Tabela 4.6. Liczba pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach w latach 2014-2023 (w tys. osób i w %)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba pracujących	3495,1	3667,6	3862,0	3985,6	4075,3	4129,5	4188,2	4344,3	4377,6	4333,6
Liczba zatrudnionych	1246,4	1325,3	1374,5	1414,9	1425,8	1476,4	1505,7	1521,4	1538,7	1497,9
- odsetek pracujących (bez zatrudnionych)	64,3%	63,9%	64,6%	64,5%	65,0%	64,2%	64,0%	65,0%	64,9%	65,4%
- odsetek zatrudnionych	35,7%	36,1%	35,6%	35,5%	35,0%	35,8%	36,0%	35,0%	35,1%	34,6%

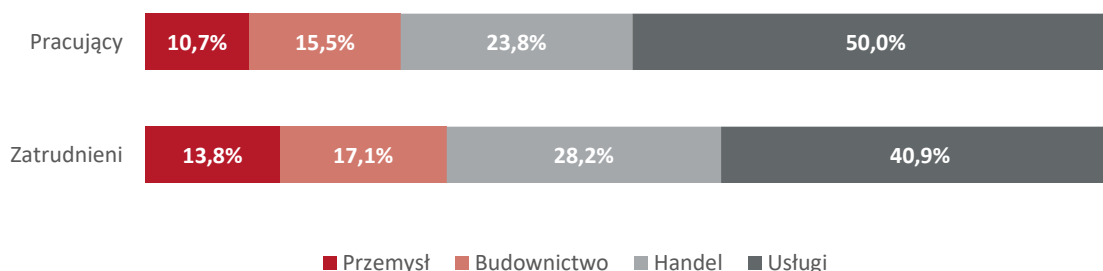
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

Mikroprzedsiębiorstwa w 2023 r. były miejscem pracy dla przeciętnie blisko dwóch pracujących (1,9) oraz dla niespełna jednego zatrudnionego (0,7).

Zdecydowana większość mikrofirm działa w Usługach i Handlu (76,2%) i te sekcje są też najczęstszym miejscem pracy dla pracujących i zatrudnionych w tej grupie przedsiębiorstw

Gdy analizie poddamy branżę działalności mikroprzedsiębiorstw, to zarówno pod względem pracujących, jak i zatrudnionych dominują Usługi i Handel (Wykres 4.4). Na przestrzeni ostatnich lat struktura ta nie uległa większym zmianom. Branże o największym nasyceniu pod względem pracujących i zatrudnionych to: Zakwaterowanie i gastronomia (3,0 pracujących i 1,3 zatrudnionych na jeden podmiot), Przemysł (2,4 pracujących, 1,1 zatrudnionych) oraz Handel; naprawa pojazdów samochodowych (2,4 pracujących i 1,0 zatrudnionych). Z kolei branże, gdzie udział zatrudnionych na przedsiębiorstwo jest znikomy to: Informacja i komunikacja (0,2 zatrudnionego na jeden podmiot), Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Edukacja oraz Kultura, rozrywka i rekreacja (po 0,3 zatrudnionego na jeden podmiot).

Wykres 4.4. Struktura pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach w 2023 r. wg branż (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024.

Samozatrudnieni

Zmieniające się warunki rynkowe sprawiają, że coraz większe znaczenie mają elastyczne formy pracy i działalności gospodarczej. Jedną z nich jest samozatrudnienie. Samo pojęcie samozatrudnienia nie jest jednoznaczne – w różnych krajach stosuje się odmienne definicje tego zjawiska. Na potrzeby niniejszego raportu przyjęliśmy, że samozatrudnienie jest formą pracy realizowaną jednoosobowo na własny rachunek, jako samodzielna, pozarolnicza działalność gospodarcza w ramach jednoosobowego przedsiębiorstwa (które nie zatrudnia pracowników)⁶⁵.

Według danych GUS z badania BAEL⁶⁶ w IV kw. 2024 r. liczba pracujących ogółem (bez sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) wynosiła blisko 16,2 mln osób. Liczba pracujących na własny rachunek osiągnęła około 2,3 mln, przy czym 612 tys. z nich to pracodawcy, czyli osoby zatrudniające co najmniej jednego pracownika najemnego.

Liczba osób pracujących na własny rachunek, które mogą zgodnie z przytoczoną wyżej definicją być uznane za **samozatrudnionych wynosi więc około 1,7 mln**.

Samozatrudnieni stanowią 10,2% pracujących ogółem. Większość z nich, bo nieco ponad dwie trzecie, to mężczyźni (67,4%) i osoby pracujące w miastach (67,1%) (Tabela 4.7). W IV kw. 2024 r. w porównaniu z IV kw. 2023 r. odnotowano nieznaczny wzrost liczby samozatrudnionych – o 8 tys. osób (0,5%).

Tabela 4.7. Liczba samozatrudnionych w IV kw. 2024 r.

	Pracujący ogółem (tys.)	Samozatrudnieni (tys.)	Udział samozatrudnionych w liczbie pracujących ogółem
Ogółem	16189	1657	10,2%
Kobiety	7561	537	7,1%
Mężczyźni	8627	1117	12,9%
Miasta	10389	1112	10,7%
Wieś	5800	540	9,3%

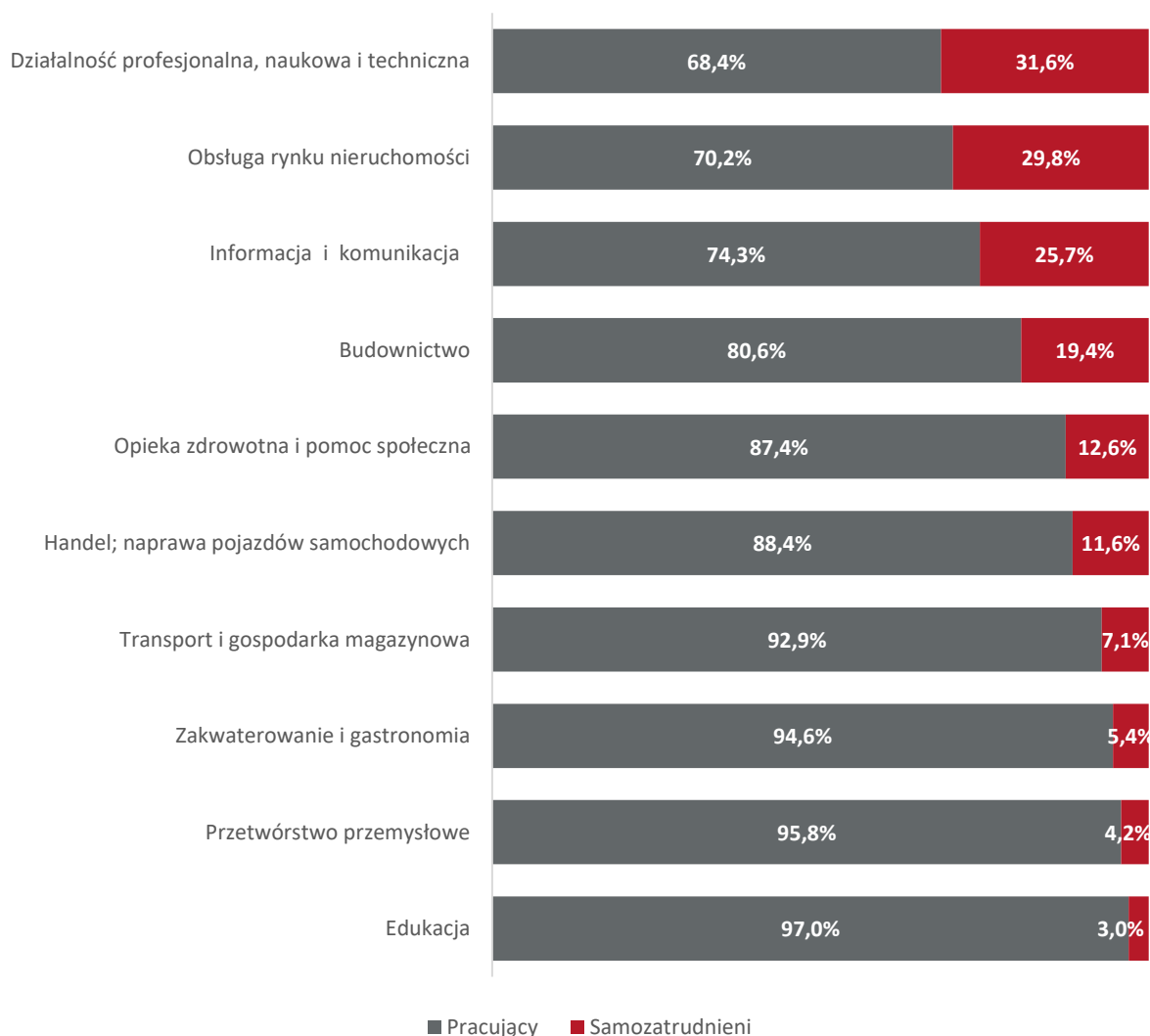
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2024 r.*, GUS, 2025.

Firmy osób samozatrudnionych najczęściej działają w sekcjach: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (udział w ogóle pracujących – 31,6%), Obsługa rynku nieruchomości (29,8%), Informacja i komunikacja (25,7%) oraz Budownictwo (19,4%) (Wykres 4.5).

⁶⁵ Na podstawie: B. Lasocki, M. Skrzek-Lubasińska *Samozatrudnienie w Polsce – problemy definicyjne, dostępność danych i ich interpretacja* w *Wiadomości statystyczne* nr 7, Lipiec 2016, GUS, 2016.

⁶⁶ Na podstawie publikacji *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2024 r.*, GUS, 2025.

Wykres 4.5. Udział samozatrudnionych w ogóle pracujących w wybranych sekcjach gospodarki w IV kw. 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2024 r.*, GUS, 2025.

Wynagrodzenia w mikroprzedsiębiorstwach

Przeciętne wynagrodzenie w mikroprzedsiębiorstwach wynosiło w 2023 r. 4828 zł, co stanowiło 63,4% przeciętnego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach ogółem. W 2023 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, wynagrodzenie w najmniejszych firmach wzrosło o 10,1% r/r. W latach 2014-2023 obserwuje się systematyczny wzrost wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach, przy czym dynamika zmian jest nieco większa niż w przypadku ogółu przedsiębiorstw. W roku 2023 w porównaniu z 2014 r. przeciętne wynagrodzenie w mikrofirmach wzrosło o 108,6%, podczas gdy w przypadku ogółu przedsiębiorstw – o 95,2% (Tabela 4.8).

Wynagrodzenia w mikrofirmach w ostatnich latach rosną szybciej niż przeciętnie w sektorze przedsiębiorstw

W 2023 r. najwyższe zarobki odnotowano w mikroprzedsiębiorstwach z sekcji Informacja i komunikacja (7945 zł), oraz Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (5859 zł), najniższe zaś w firmach działających w branży Pozostała działalność usługowa (3819 zł), Zakwaterowanie i gastronomia (4008 zł), Budownictwo (4351 zł) oraz Transport i gospodarka magazynowa (4448 zł).

Tabela 4.8. Wysokość średnich miesięcznych wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	3899	4017	4182	4454	4816	5168	5394	5933	6731	7610
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem (zł), w tym:	2315	2437	2616	2822	3093	3373	3533	3845	4384	4828
- mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych (zł)	3425	3480	3696	3878	4856	5114	5205	4951	5538	5982
- mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych (zł)	1965	2060	2179	2337	2366	2659	2740	3248	3722	4196
Średnie wynagrodzenie w mikroprzedsiębiorstwie ogółem jako % średniego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach niefinansowych (%)	59,4	60,7	62,6	63,4	64,2	65,3	65,5	64,8	65,1	63,4
Średnie wynagrodzenie w mikrofirmie osoby fizycznej jako % średniego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach niefinansowych (%)	50,4	51,3	52,1	52,5	49,1	51,5	50,8	54,7	55,3	55,1
Średnie wynagrodzenie w mikrofirmie osoby fizycznej jako % wynagrodzenia minimalnego	117,0	117,7	117,8	116,9	112,7	118,2	105,4	116,0	123,7	116,6
Minimalne wynagrodzenie za pracę	1680	1750	1850	2000	2100	2250	2600	2800	3010	3600

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich oraz danych ZUS (<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>).

Analiza danych dotyczących wynagrodzeń w mikrofirmach pokazuje ich duże zróżnicowanie między przedsiębiorstwami osób fizycznych i osób prawnych.

Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach osób fizycznych są znacznie niższe niż w firmach należących do osób prawnych i w roku 2023 stanowiły 70,1% przeciętnego wynagrodzenia w mikroprzedsiębiorstwach osób prawnych.

W 2023 r. w porównaniu do poprzedniego roku wzrost przeciętnego wynagrodzenia w mikrofirmach osób fizycznych był niższy niż wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę (odpowiednio o 12,7% r/r vs. 19,6% r/r). Średnie wynagrodzenie pracownika zatrudnionego w firmie osoby fizycznej stanowiło w 2023 r. ok. 117% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Tabela 4.9. Zmiany minimalnego wynagrodzenia oraz średnich wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach osób fizycznych w latach 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Minimalne wynagrodzenie – w zł	1680	1750	1850	2000	2100	2250	2600	2800	3010	3600
Minimalne wynagrodzenie – zmiana r/r w zł	80	70	100	150	100	150	350	200	210	590
Minimalne wynagrodzenie – zmiana r/r w %	5,0	4,2	5,7	8,1	5,0	7,1	15,6	7,7	7,5	19,6
Średnie wynagrodzenie – w zł	1965	2060	2179	2337	2366	2659	2740	3248	3722	4196
Średnie wynagrodzenie – zmiana r/r w zł	74	95	119	158	29	293	81	508	474	474
Średnie wynagrodzenie – zmiana r/r w %	3,9	4,8	5,8	7,3	1,2	12,4	3,0	18,5	14,6	12,7
Przeciętna liczba zatrudnionych – w tys. osób	948	973	979	969	1010	1047	1021	988	977	968
Przeciętna liczba zatrudnionych – zmiana r/r w %	2,3	2,7	0,6	-1,0	4,1	3,7	-2,5	-3,2	-1,1	-0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich) oraz danych ZUS (<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>).

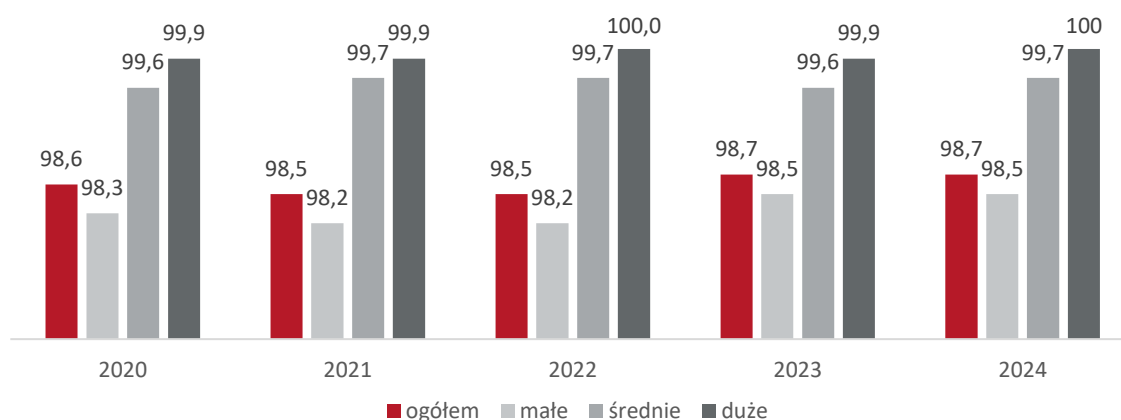
Rozdział 5. Wykorzystanie ICT w polskich przedsiębiorstwach⁶⁷

Cyfryzacja działalności gospodarczej przynosi szereg istotnych korzyści. Przede wszystkim znacząco podnosi efektywność operacyjną, usprawnia komunikację oraz współpracę w zespołach, a także pozwala na lepsze dopasowanie oferty do potrzeb klientów. Przekształcenie tradycyjnych modeli pracy w cyfrowe przekłada się bezpośrednio na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa. W realiach powszechnej digitalizacji, brak aktywności w zakresie wdrażania nowych technologii oznacza w praktyce utratę przewagi rynkowej i ryzyko marginalizacji. Obecnie cyfryzacja jest jednym z najważniejszych narzędzi wspierających zarządzanie oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

Dostęp do internetu w przedsiębiorstwach

W latach 2020–2024 odsetek przedsiębiorstw w Polsce dysponujących szerokopasmowym dostępem do internetu utrzymywał się na stabilnym, wysokim poziomie przekraczającym 98%. Tak wysoki wskaźnik potwierdza stałe zainteresowanie firm możliwościami, jakie daje łączność internetowa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. W przypadku dużych przedsiębiorstw dostęp do internetu o wysokiej przepustowości był powszechny – wskaźnik ten był bliski lub równy 100%.

Wykres 5.1. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do internetu według klas wielkości (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024 i wydań poprzednich.

⁶⁷ Dane w całym rozdziale dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracowników powyżej dziewięciu osób. Rozdział powstał na podstawie publikacji *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024 i wydań wcześniejszych. Przedstawione źródło prezentuje najaktualniejsze dane dostępne na czas opracowania niniejszego raportu.

Pracownicy posiadający dostęp do internetu

W 2024 r. odsetek pracowników w Polsce mających dostęp do internetu w celach służbowych wyniósł 57,4% (wzrost o 2,1 p.p. r/r). Zdecydowana większość przedsiębiorstw (93,1%) zapewniała swoim pracownikom urządzenia przenośne umożliwiające mobilny dostęp do sieci, przy czym odsetek ten był najwyższy wśród dużych firm (99,5%).

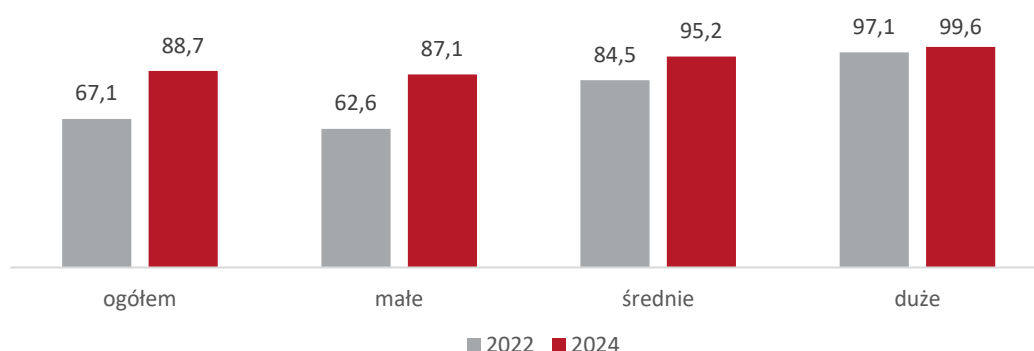
Dla porównania, z najnowszych dostępnych danych Eurostatu wynika, że w 2023 r. wśród państw członkowskich Unii Europejskiej najwyższy odsetek pracowników z dostępem do internetu odnotowano w Szwecji (86,8%), natomiast najniższy w Bułgarii (39,7%). Polska, z wynikiem 55,3%, uplasowała się poniżej unijnej średniej, która wynosiła 61,3%.

Zdalny dostęp i spotkania online

W 2024 r. aż 88,7% przedsiębiorstw w Polsce umożliwiało swoim pracownikom zdalny dostęp do zasobów teleinformatycznych firmy. W dużych firmach takie rozwiązanie było standardem – zapewniało je 99,6% z nich. Wśród firm średnich odsetek ten wyniósł 95,2%, a wśród małych – 87,1%. W porównaniu z rokiem 2022 odnotowano wyraźny wzrost tego wskaźnika – o 21,6 p.p. dla przedsiębiorstw ogółem, lecz szczególnie dynamiczny przyrost dotyczył firm małych (24,5 p.p.) (Wykres 5.2).

W kontekście konkretnych zasobów, 83,2% przedsiębiorstw zapewniało pracownikom zdalny dostęp do służbowej poczty e-mail, 68,2% – do aplikacji i systemów firmowych, a 63,2% – do służbowych dokumentów i plików.

Wykres 5.2. Przedsiębiorstwa zapewniające pracownikom zdalny dostęp do zasobów według klas wielkości w 2022 i 2024 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024.

W ostatnich latach przedsiębiorstwa zostały zmuszone do poszukiwania alternatywnych form komunikacji umożliwiających sprawne funkcjonowanie zarówno wewnątrz organizacji, jak i w relacjach z otoczeniem, w tym z kontrahentami i klientami. Jednym z powszechnie wykorzystywanych rozwiązań stały się spotkania realizowane za pośrednictwem internetu. W 2024 r. tego typu formę komunikacji stosowało 46,9% przedsiębiorstw (wzrost o 10,1 p.p. w porównaniu z rokiem 2022). Spotkania online były najczęściej praktykowane przez duże firmy – aż 96,3% z nich deklarowało ich wykorzystywanie w codziennej działalności.

Bezpieczeństwo ICT

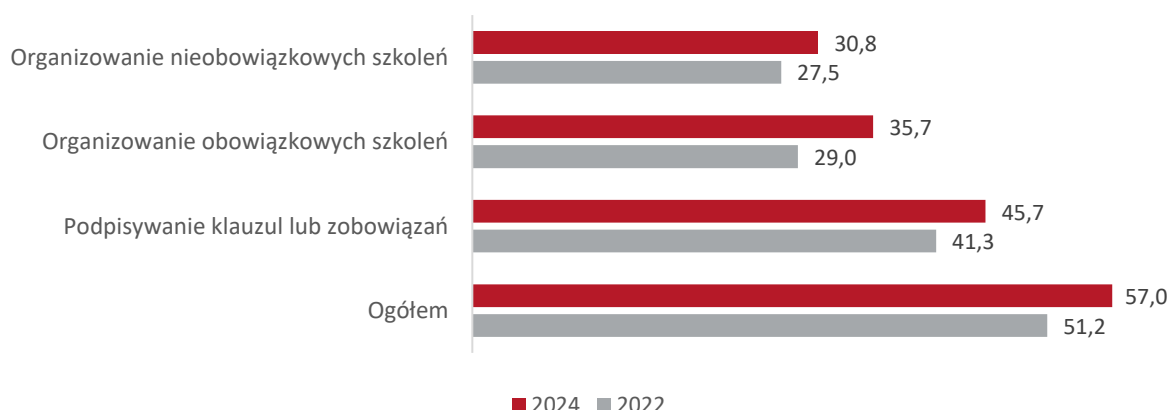
W warunkach postępującej cyfryzacji, powszechnej internetyzacji oraz standaryzacji procesów biznesowych, bezpieczeństwo systemów informacyjno-komunikacyjnych staje się jednym z kluczowych obszarów zarządzania w przedsiębiorstwach. Firmy dysponują obecnie szerokim wachlarzem narzędzi służących ochronie zasobów cyfrowych lub ograniczaniu ryzyka incydentów ICT, które mogą zakłócić ciągłość działania organizacji, lecz równie ważny jak rozwiązania technologiczne jest czynnik ludzki – stąd rosnące zainteresowanie wdrażaniem strategii bezpieczeństwa teleinformatycznego oraz inwestycje w kompetencje kadry w tym zakresie.

W 2024 r. środki bezpieczeństwa ICT stosowało 94,1% przedsiębiorstw w Polsce – co oznacza wzrost o 0,8 p.p. względem roku 2022 – w tym niemal każde duże (99,6% wskazań).

Najczęściej wykorzystywanym środkiem ochrony był mechanizm silnego uwierzytelniania hasłem (84,0%). Mniejszą popularnością cieszyło się tworzenie zapasowych kopii danych i ich przechowywanie w innych lokalizacjach (71,4%) oraz kontrola dostępu do firmowej sieci (64,5%). Natomiast najrzadziej stosowaną metodą było uwierzytelnianie biometryczne, wykorzystywane jedynie przez 16,0% przedsiębiorstw.

W zakresie działań ukierunkowanych na podnoszenie świadomości pracowników w obszarze bezpieczeństwa ICT, ponad połowa firm (57%) wdrażała praktyki edukacyjne. Najczęściej polegały one na podpisywaniu przez pracowników klauzul lub zobowiązań dotyczących zasad bezpieczeństwa (45,7%). Na dalszych miejscach znalazły się szkolenia, obowiązkowe (35,7%) i nieobowiązkowe (30,8%). Praktyki podnoszące świadomość bezpieczeństwa ICT najczęściej stosowały podmioty duże (95,7%).

Wykres 5.3. Przedsiębiorstwa stosujące praktyki mające na celu podnoszenie świadomości pracowników w kwestiach związanych z bezpieczeństwem ICT w 2022 i 2024 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024.

W 2024 r. dokumentację dotyczącą stosowanych środków, procedur i praktyk z zakresu bezpieczeństwa ICT prowadziło 40,3% przedsiębiorstw. Jest to praktyka stosowana powszechnie w dużych firmach (91,3%).

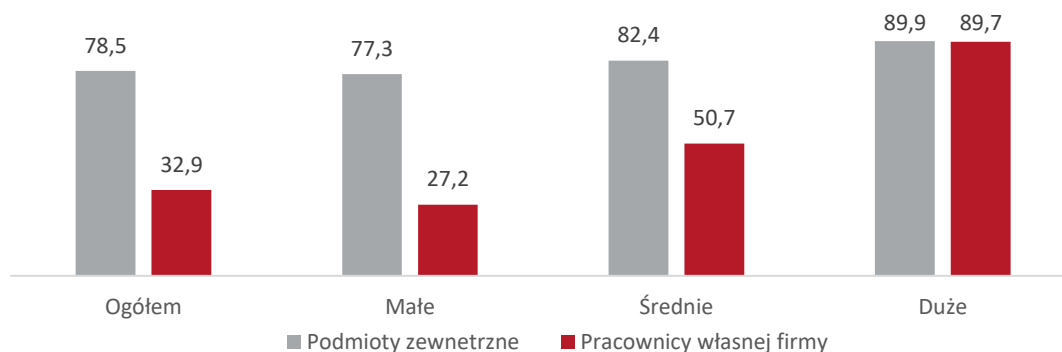
W 2023 r. 32,5% przedsiębiorstw doświadczyło incydentów związanych z bezpieczeństwem ICT. Najczęściej były to firmy duże – w tej grupie wskaźnik wystąpienia incydentów wyniósł 43,5%. Najczęściej raportowanym typem zdarzenia była czasowa niemożność korzystania z zasobów teleinformatycznych firmy spowodowana awarią sprzętu lub oprogramowania – dotknęła ona 29,7% firm. Drugim w kolejności było uszkodzenie lub utrata danych na skutek awarii technologicznej (7,7%). Ujawnienie poufnych danych, wynikające z celowego działania bądź niedopatrzenia pracowników, należało do rzadkości – odnotowano je jedynie w 1,0% przypadków.

Specjaliści ICT

W 2024 r. odsetek przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów z zakresu ICT wyniósł 26%. Najczęściej były to duże firmy – aż 88,1% z nich deklarowało utworzenie takich stanowisk. W firmach średnich wskaźnik ten wyniósł 47,8%, natomiast wśród małych – 19,4%.

Dane za 2023 r. wskazują, że zdecydowana większość przedsiębiorstw (78,5%) korzystała w zakresie obsługi ICT z usług zewnętrznych. Tego typu zadania powierzało swoim pracownikom 32,9% firm. Najwyższe wskaźniki w obu podejściach odnotowano w dużych przedsiębiorstwach – 89,9% z nich korzystało z usług firm zewnętrznych, a jednocześnie 89,7% posiadało własne zespoły odpowiedzialne za realizację zadań z obszaru ICT. Świadczy to o równoległym modelu zarządzania infrastrukturą i usługami cyfrowymi, łączącym outsourcing z kompetencjami wewnętrznymi.

Wykres 5.4. Przedsiębiorstwa, w których zadania związane z ICT wykonywane były przez pracowników lub podmioty zewnętrzne w 2023 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024.

Szkolenia ICT

Dynamiczny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych sprawia, że przedsiębiorstwa coraz częściej dostrzegają potrzebę systematycznego podnoszenia kompetencji cyfrowych swoich pracowników. Wiele firm organizuje szkolenia z zakresu ICT, umożliwiając zarówno specjalistom, jak i pozostałemu personelowi rozwój wiedzy i umiejętności w tym obszarze.

W 2023 r. szkolenia z zakresu ICT dla zatrudnionych specjalistów realizowało 19,0% firm, dla pozostałych pracowników – 24,8% p. Największą aktywność w tym zakresie wykazywały duże

przedsiębiorstwa – aż 80,8% z nich prowadziło szkolenia dla personelu niespecjalistycznego. Wśród firm średnich odsetek ten wyniósł 41,6%, natomiast wśród małych przedsiębiorstw jedynie 19,4% deklaroowało organizację tego typu działań rozwojowych. Powyższe dane potwierdzają utrzymujące się dysproporcje w inwestycjach w rozwój kompetencji ICT w zależności od wielkości organizacji.

Reklama w internecie

Internet stwarza wyjątkowe możliwości dla reklamodawców. W odróżnieniu od tradycyjnej, reklama online oferuje większą elastyczność w projektowaniu kampanii marketingowych oraz umożliwia precyzyjne określenie grupy docelowej. Dzięki pozyskiwaniu danych z sieci, pozwala na tworzenie spersonalizowanych treści.

W 2024 r. około jedna czwarta firm (23,2%) inwestowała w reklamę internetową. Najczęściej robiły to duże firmy (39,8%). W przypadku średnich odsetek ten wynosił 28,9%, a wśród małych firm – 21,5%. Najczęstszym wyborem była reklama oparta na zawartości strony internetowej lub słowach kluczowych wyszukiwanych przez użytkowników (18,2%).

Otwarte dane publiczne

Działalność administracji publicznej generuje ogromne ilości danych, z których większość ma charakter publiczny i stanowi cenne źródło informacji dla firm. Dane te odgrywają kluczową rolę we wspomaganiu procesów planowania oraz podejmowania decyzji biznesowych.

Dlatego ważne jest, aby były one łatwo dostępne dla wszystkich, niezależnie od lokalizacji, infrastruktury technologicznej czy statusu prawnego zainteresowanych podmiotów. Format otwartych danych publicznych odpowiada na rosnące zapotrzebowanie na dostępność informacji publicznych. W celu poprawy standardów udostępniania danych publicznych oraz ich jakości, Ministerstwo Cyfryzacji opracowało „Program otwierania danych publicznych” na lata 2021-2027, będący kontynuacją działań rozpoczętych w 2016 r.

W 2023 r. 19,5% przedsiębiorstw korzystało z otwartych danych publicznych w celach biznesowych, co oznacza wzrost o 4,9 p.p. r/r. Największe zainteresowanie tymi danymi wykazywały duże firmy (53,7%), rzadziej korzystały z nich przedsiębiorstwa średnie (28,9%) oraz małe (16,4%). Odsetek firm identyfikujących dane publiczne, które mogłyby zostać wykorzystane w celach biznesowych, ale nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych, wzrósł r/r o 1,8 p.p. i wyniósł 4,4%.

Sprzedaż elektroniczna

W 2023 r. odsetek przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż za pośrednictwem sieci komputerowych wyniósł 17,8%. Największe zainteresowanie tym kanałem sprzedaży wykazywały duże firmy (42,7%), rzadziej korzystały z niego przedsiębiorstwa średnie (22,3%) oraz małe (15,9%).

Firmy najczęściej prowadziły sprzedaż za pośrednictwem własnych stron internetowych lub aplikacji (74,2% przedsiębiorstw sprzedających online), nieco rzadziej korzystały z zewnętrznych platform handlowych (63,5%).

14,0% firm otrzymywało zamówienia od odbiorców indywidualnych, a 12,8% – od innych przedsiębiorstw lub jednostek administracji publicznej. Bez względu na rodzaj klientów, największy odsetek podmiotów prowadzących e-sprzedaż występował wśród dużych firm.

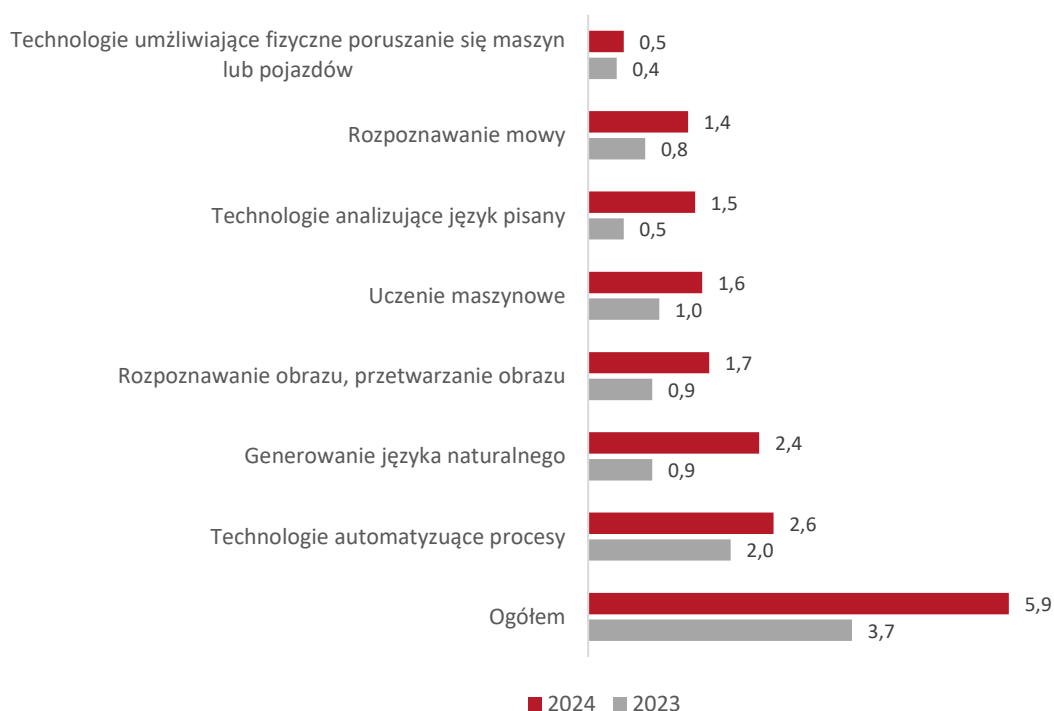
Sztuczna inteligencja

Narzędzia oparte na sztucznej inteligencji (AI) umożliwiają automatyzację procesów i zadań, co prowadzi do wzrostu efektywności i produktywności przedsiębiorstw.

W 2024 r. 5,9% firm deklarowało wykorzystanie technologii sztucznej inteligencji, co stanowi wzrost o 2,2 p.p. r/r. Odsetek firm korzystających z AI różni się znacząco w zależności od wielkości przedsiębiorstwa oraz branży. Największe zainteresowanie narzędziami opartymi na AI występuje wśród dużych firm (33%) oraz w branży Informacja i komunikacja (32,6%). Z kolei najmniejsze zainteresowanie odnotowano wśród małych firm (4%) oraz w branży Budownictwo (2%). Technologie AI wykorzystywało 10,4% średnich przedsiębiorstw.

Najczęściej stosowanymi przez polskie firmy technologiami sztucznej inteligencji były te, które automatyzują procesy i wspomagają podejmowanie decyzji (2,6%). Najmniejsze zainteresowanie dotyczyło technologii umożliwiających fizyczne poruszanie się maszyn lub pojazdów (0,5%).

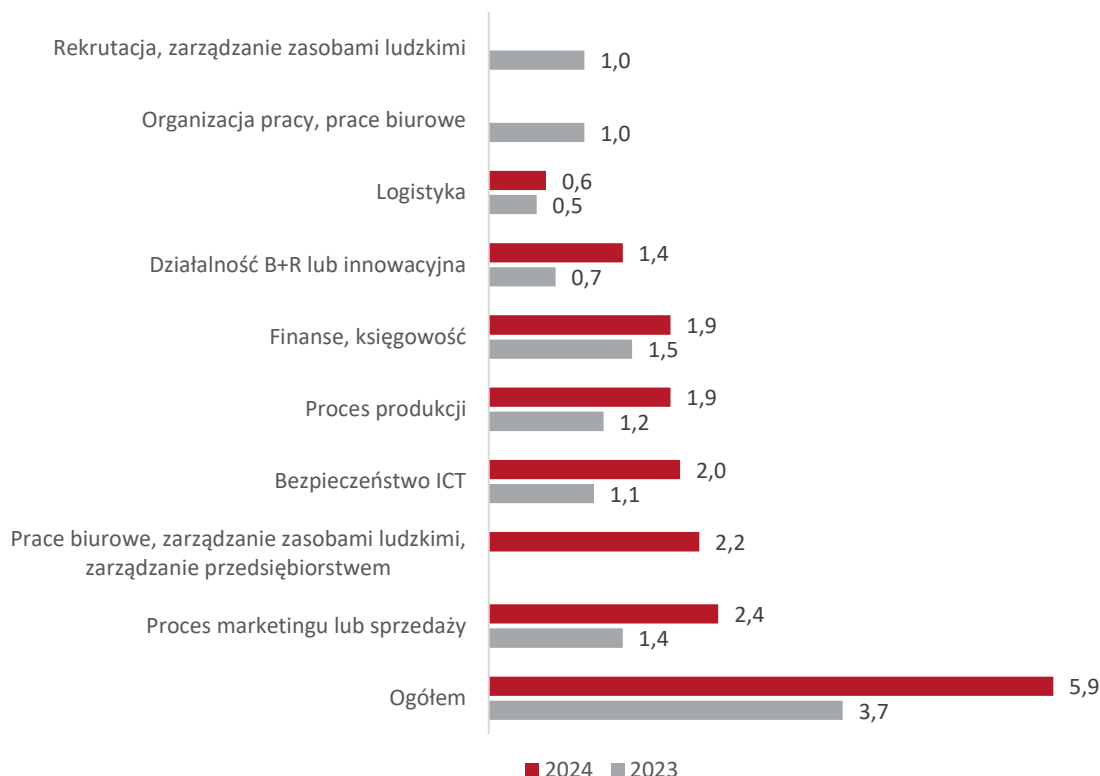
Wykres 5.5. Przedsiębiorstwa wykorzystujące technologie AI według rodzaju technologii w 2022 i 2024 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024.

Technologie AI były najczęściej wykorzystywane w procesach związanych z marketingiem i sprzedażą (2,4%), a także w pracach biurowych, HR oraz zarządzaniu firmą (2,2%).

Wykres 5.6. Przedsiębiorstwa wykorzystujące technologie AI według celu wykorzystania w 2023 i 2024 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2024 r.*, GUS, 2024.

Najczęściej sposobem pozyskania technologii sztucznej inteligencji przez przedsiębiorstwa był zakup komercyjnego rozwiązania, gotowego do użycia (3,8% vs. 2,2% w 2023 r.). Najmniej firm korzystało z technologii AI opracowanych przez podmioty zewnętrzne (1,7% vs. 1,4% rok wcześniej).

W 2024 r. aż 94,1% przedsiębiorstw nie korzystało ze sztucznej inteligencji. Tylko 3,2% (wzrost o 1,2 p.p. r/r) z nich rozważało wdrożenie tej technologii. Zapytane o powody, dla których wstrzymują się z taką decyzją wymieniali w pierwszej kolejności brak zasobów ludzkich i wiedzy na temat wykorzystania tej technologii (1,9%), zbyt wysokie koszty wdrożenia (1,7%), a najrzadziej wskazywały na wątpliwości etyczne (0,9%).

Podsumowanie

Korzystanie z nowoczesnych technologii prowadzi do poprawy efektywności pracy oraz oszczędności czasu. Rozwiązania cyfrowe wspierają również budowanie relacji z klientami, umożliwiając pozyskiwanie informacji zwrotnej na temat jakości obsługi oraz preferencji zakupowych. Niestety, dane statystyczne pokazują, że polskie przedsiębiorstwa, szczególnie małe i średnie, nie w pełni wykorzystują potencjał tego kanału komunikacji, narażając się na ryzyko wykluczenia cyfrowego.

- W 2024 odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do internetu w skali całego kraju osiągnął ponad 99%. Wśród przedsiębiorstw dużych wyniósł 100%.
- W 2024 r. ponad połowa pracowników (57,4%) posiadała dostęp do internetu (wzrost o 2,1 p.p. r/r).
- W 2024 r. blisko 90% przedsiębiorstw zapewniało pracownikom zdalny dostęp do swoich zasobów teleinformatycznych (wzrost o 21,6 p.p. w porównaniu z 2022 r.).
- Zdalny dostęp do służbowej poczty e-mail zapewniało 83,2% przedsiębiorstw, do służbowych aplikacji i systemów – 68,2%, a do służbowych dokumentów i plików – 63,2%.
- W 2024 r. mniej niż połowa przedsiębiorstw (46,9%) prowadziła spotkania w formacie online.
- W 2024 r. odsetek przedsiębiorstw stosujących jakiekolwiek środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 94,1% (wzrost o 0,8 p.p. w porównaniu z 2022 r.). Środki te wykorzystywano najczęściej w dużych przedsiębiorstwach (99,6%).
- W 2024 r. ponad połowa przedsiębiorstw (57%) stosowała praktyki mające na celu podnoszenie świadomości pracowników w kwestiach związanych z bezpieczeństwem ICT.
- W 2024 r. odsetek przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów ICT wyniósł 26%.
- W 2023 r. co piąte (19,0%) przedsiębiorstwo organizowało szkolenia z tematyki ICT dla zatrudnionych specjalistów z tej dziedziny oraz niespełna jedna czwarta przedsiębiorstw (24,8%) – dla pozostałego personelu.
- W 2024 r. blisko jedna czwarta przedsiębiorstw (23,2%, wzrost o 3,2 p.p. r/r) płaciła za reklamę w Internecie.
- W 2023 r. z otwartych danych publicznych w celach biznesowych korzystało 19,5% firm (o 4,9 p.p. więcej niż rok wcześniej).
- W 2023 r. odsetek przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż poprzez sieci komputerowe wyniósł 17,8%.
- W 2024 r. tylko 5,9% (wzrost o 2,2 p.p. r/r) przedsiębiorstw deklarowało wykorzystanie technologii sztucznej inteligencji. Największe zainteresowanie narzędziami opartymi na AI odnotowano wśród dużych przedsiębiorstw (33%), zaś najmniejsze wśród małych firm (4%).

Rozdział 6. Prośrodowiskowa aktywność przedsiębiorstw w Polsce

W Polsce mierzymy się ze stosunkowo niską świadomością społeczeństwa w zakresie potrzeby kontrybuowania do dochodzenia do neutralności klimatycznej, czy korzyści płynących z działań na rzecz zielonej transformacji. Na tle średniej UE, Polacy istotnie rzadziej prowadzą własne działania na rzecz klimatu, rzadziej też wskazują kto (jakie grupy społeczne/gospodarcze/polityczne) jest za to odpowiedzialny. Problem zmian klimatycznych uznają za jeden z dominujących, choć nie tak istotny jak np.: konflikty zbrojne⁶⁸. Odsetek Polaków postrzegających środowiskową legislację UE jako konieczną do ochrony środowiska i zasobów naturalnych w naszym kraju (24%) istotnie odbiega od średniej unijnej (42%)⁶⁹. Do pewnego stopnia musi mieć to przełożenie na biznes, który nie odczuwa zbyt dużej presji konsumenta na prowadzenie zrównoważonej działalności gospodarczej.

Jednym z najbardziej kompleksowych podejść na rzecz neutralności klimatycznej, które ma zastosowanie w przypadku prowadzenia biznesu jest zmiana modelu biznesowego z liniowego na cyrkularny. Z badań przeprowadzonych przez PARP⁷⁰ wynika, że do najważniejszych barier w zakresie rozwoju i wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) należy:

- niska świadomość uczestników rynku (zarówno konsumentów jak i producentów),
- brak dostatecznej wiedzy (luki kompetencyjne),
- niewystarczające zasoby (w tym finansowe).

Biorąc pod uwagę dane z badania Eurobarometru, należy przyjąć, że ww. bariery są nadal aktualne, a zmiany w zachowaniach uczestników rynku przebiegają zbyt wolno. Interwencja publiczna w tym obszarze wydaje się niezbędna, a nawet wskazane byłoby jej wzmocnienie.

⁶⁸ *Climat change*, Special Eurobarometr 538, 2023; *Wyzwania dla UE i jej priorytety*, Flash Eurobarometr 550, 2024.

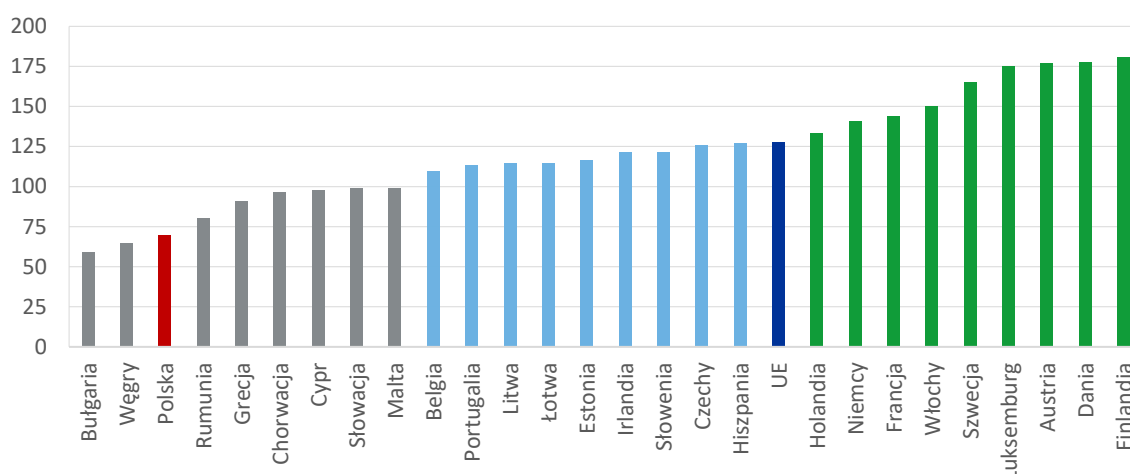
⁶⁹ *Attitudes of Europeans towards the environment*, European Commission, May 2024.

⁷⁰ *Ocena zapotrzebowania na wsparcie przedsiębiorstw w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (circular economy)*, PARP – Centrum Rozwoju MŚP, 2020.

6.1. Polska na tle UE

Orientacyjną miarę ekoinnowacyjności dla krajów Unii Europejskiej stanowi Europejski Indeks Ekoinnowacyjności (EU Eco-Innovation Index). Corocznie prezentuje on osiągnięcia krajów członkowskich w stosunku do średniej UE i dzieli gospodarki narodowe na trzy grupy: nadrabiających zaległości, przeciętnych ekoinnowatorów oraz liderów. Główny indeks składa się z 12 wskaźników, które są pogrupowane w pięć obszarów (nakłady na innowacje, ekoinnowacje – działania, ekoinnowacje – wyniki, efekty dla środowiska i efekty społeczno-gospodarcze⁷¹).

Wykres 6.1. Europejski Indeks Eko-Innowacyjności w krajach UE w 2024 r. (w odniesieniu do średniej UE=100 w 2014 r; na szaro zaznaczono państwa zaliczone do grupy nadrabiających zaległości, na niebiesko – do grupy przeciętnych ekoinnowatorów, na zielono – do liderów)

Źródło: dane Komisji Europejskiej, projects.research-and-innovation.ec.europa.eu, dostęp 12.06.2025 r.

W 2024 r. Polska osiągnęła 69,7 pkt. przy średniej UE na poziomie 127,5 pkt., pozostając w grupie krajów „nadrabiających zaległości”. W latach 2014-2024 nasz kraj zanotował umiarkowany wzrost wskaźnika, rzędu 20 pkt. Lecz chociaż Polska wykazała się wolniejszym postępem w porównaniu z innymi państwami członkowskimi z grupy nadrabiających zaległości, to rosnąca tendencja wskazuje na kontynuację wysiłków na rzecz zwiększenia działań związanych z ekoinnowacjami.

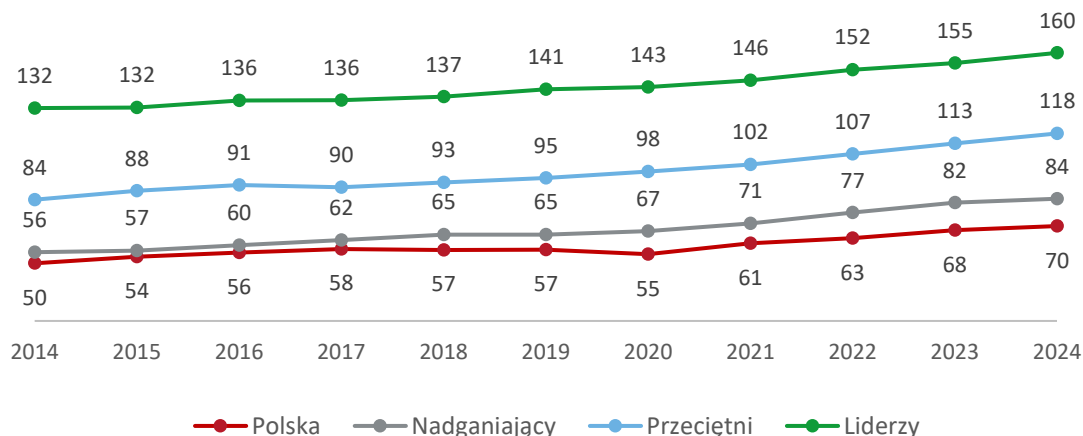
Wynik Polski jest w dużej mierze napędzany przez silny wzrost liczby publikacji naukowych związanych z ekoinnowacjami. Z kolei wydatki rządowe na badania i rozwój w dziedzinie środowiska i energii, liczba certyfikatów ISO 14001 oraz patenty związane z ekoinnowacjami należą do wskaźników, które najbardziej odbiegają od wyników UE z 2014 r.

Mimo pewnych różnic między krajami, obserwowane wzrosty w ww. grupach krajów są dość stabilne i nie ulegają znaczącym zmianom rok do roku. Większe zmiany widać dopiero

⁷¹ Więcej na temat wskaźników: H. Al.-Ajilani, V. Cvijanovic, N. Es-Sadki, V. Muller, *EU Eco-Innovation Index 2022 Policy Brief*, July 2021.

w dłuższych okresach, co skłania do tezy, że fakt odroczonego w czasie zwrotu z inwestycji stanowi barierę w podejmowaniu kosztownych przedsięwzięć środowiskowych.

Wykres 6.2. Europejski Indeks Eko-Innowacyjności w krajach UE w latach 2014-2024 (w odniesieniu do średniej UE=100 w 2014 r.)

Źródło: dane Komisji Europejskiej, <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis-2024#/eii?year=2024>, dostęp z dnia 12.06.2025 r.

6.2. Efektywność gospodarowania zasobami i działalność prośrodowiskowa przedsiębiorstw sektora MSP

W cyklicznym badaniu Komisji Europejskiej, przedsiębiorcy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw są pytani o konkretne działania związane z gospodarowaniem zasobami. Mimo, że polskie firmy we wszystkich aspektach plasują się poniżej średniej unijnej, to warto zwrócić uwagę na dwa obszary, które istotnie zyskują na znaczeniu.

W 2024 r. 37% polskich firm podejmowało działania z zakresu gospodarki cyrkularnej (recycling poprzez ponowne wykorzystanie materiałów lub odpadów). W 2021 r. była to niespełna 1/3 firm, a jeszcze wcześniej, w 2017 r., tylko co czwarta firma deklarowała takie działanie. Dziwi przy tym spadek (o 3 p.p.) wskazań dotyczących ograniczania odpadów między 2021 a 2024 r. Kolejną pozytywną zmianą jest oszczędzanie energii. W przypadku polskich firm nastąpił wzrost wskazań o 7 p.p. (z 57% w 2021 r. do 64% w 2024 r.), co jest bliskie średniej unijnej na poziomie 66%⁷² (Tabela 6.1).

⁷² MŚP, efektywne gospodarowanie zasobami i rynki ekologiczne, Flash Eurobarometr nr 549, 2024 (okres realizacji badania: 3 czerwca – 28 czerwca 2024 r., n=553).

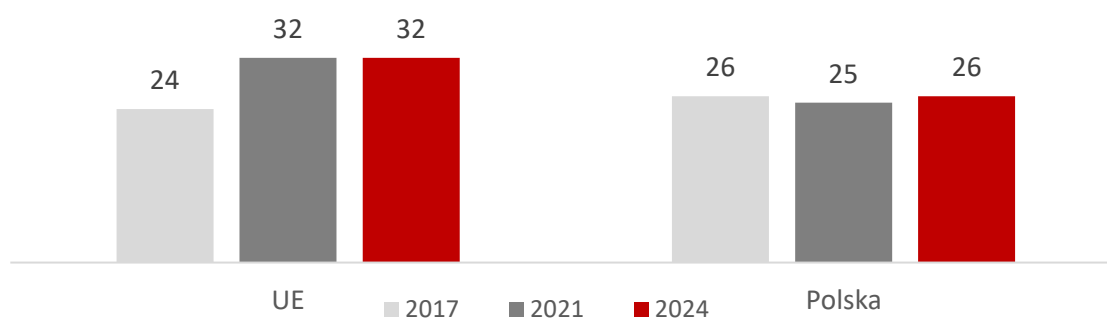
Tabela 6.1. Jakie działania podejmuje Pana (i) firma, by zwiększyć efektywność gospodarowania zasobami? (możliwych kilka odpowiedzi, w %)

Podejmowane działania	PL - 2024	PL - 2021	UE - 2024	UE - 2021
Ograniczanie odpadów	50	53	66	64
Oszczędzanie energii	64	57	66	61
Oszczędzanie materiałów	53	55	57	57
Recycling (ponowne wykorzystanie materiałów lub odpadów w obrębie przedsiębiorstwa)	37	32	48	47
Oszczędzanie wody	48	45	49	46

Źródło: MŚP, efektywne gospodarowanie zasobami i rynki ekologiczne, Flash Eurobarometr nr 549, 2024.

Głębszy wymiar aktywności na rzecz zielonej gospodarki był analizowany poprzez pytania dotyczące oferty produktowej firm. W 2024 r. 26% polskich MSP zadeklarowało obecność w swojej ofercie ekologicznych produktów lub usług wobec średniej dla UE na poziomie 32%. Zarówno w przypadku Polski, jak i średniej UE od 2021 r. nie zaszły w tym obszarze istotne zmiany.

Wykres 6.3. Czy Pana/i firma oferuje ekologiczne produkty lub usługi? (w %)

Źródło: Flash Eurobarometr nr 549, n=553.

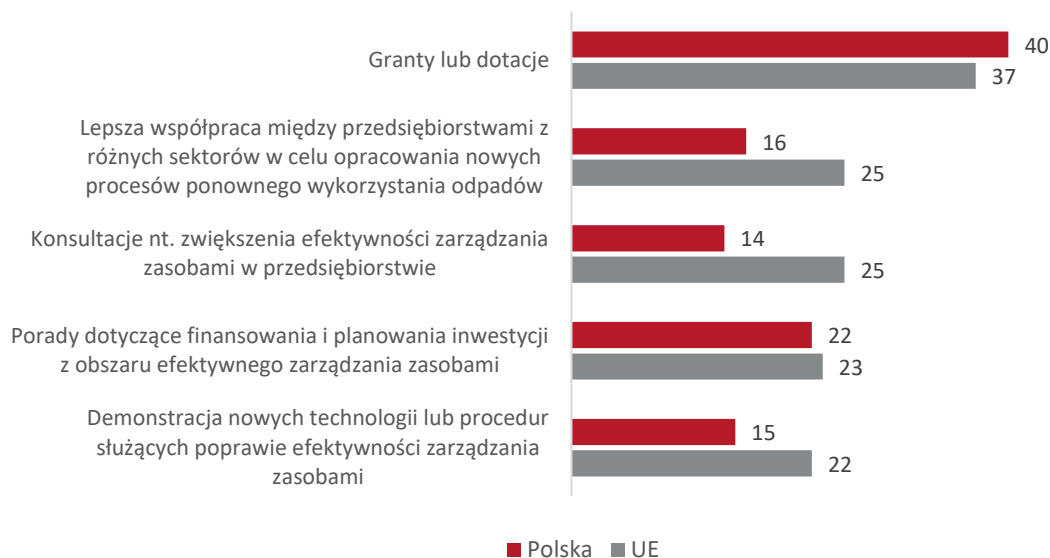
Bardzo zbliżony odsetek firm w Polsce i w UE planuje w swojej ofercie ekologiczne produkty lub usługi w ciągu 2 lat. Odsetki te (12% dla UE i 11% dla Polski) nie zmieniły się od 2021 r.

Kwestią negatywnie różnicującą podejście polskich MSP, na tle średniej unijnej, jest brak działań o charakterze strategicznym, których efekty są odroczone w czasie. Tylko co dziesiąta firma w Polsce ma strategię redukcji śladu węglowego, gdy średnio w UE jest to co piąty podmiot. Podobnie jest z planami co do takiej strategii. W Polsce ma je 11% firm, a w UE średnio 19%. Połowa firm w UE nie jest zainteresowana takim działaniami, a w Polsce przyznaje się do tego aż 71% firm MSP.

Firmy w UE i w Polsce zdecydowanie oczekują wsparcia publicznego na przestawienie się na działalność prośrodowiskową, przede wszystkim w formie grantów lub dotacji – taką opinię wyraziło 40% polskich MSP i podobny odsetek unijnych (37%). Nawet firmy, które już oferują

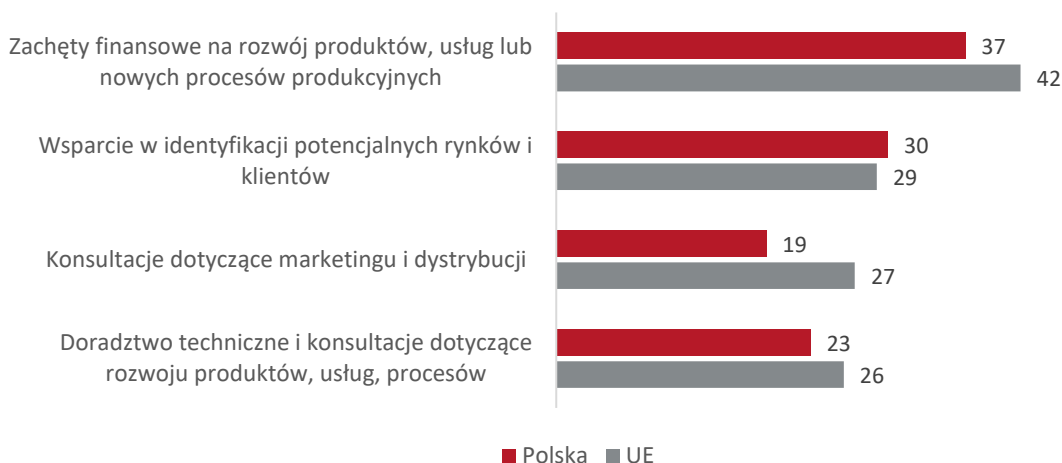
ekologiczne usługi i produkty, za najbardziej atrakcyjne uznają zachęty finansowe na rozwój produktów, usług lub procesów produkcyjnych (42% w UE i 37% w Polsce).

Wykres 6.4. Co najbardziej pomogłoby w efektywniejszym gospodarowaniu zasobami w firmie (5 najczęstszych odpowiedzi w %)

Źródło: Flash Eurobarometr nr 549, n=553.

Wykres 6.5. Co najbardziej pomogłoby rozszerzyć ofertę ekologicznych produktów i usług w firmie? (4 najczęstsze odpowiedzi w %, pytanie zadane respondentom oferującym ekologiczne produkty lub usługi)

Źródło: Flash Eurobarometr nr 549, n=144.

Warto zwrócić uwagę, że szereg pożądaných działań – szczególnie w przypadku firm polskich – dotyczy potrzeb w zakresie wiedzy, tak w odniesieniu do całej badanej populacji, jak i przedsiębiorstw już zaangażowanych w działania prośrodowiskowe. Wymagałoby to głębszej analizy i dodatkowych pytań, czy tej wiedzy nie ma na rynku, czy jest trudna do pozyskania (np. kosztowna) i czy również w tym obszarze wskazana byłaby mocniejsza interwencja publiczna.

Infolinia: 801 332 202

kontakt@parp.gov.pl

